Ազգ
Azg
armenian daily
23 ՕԳՈՍՏՈՍ 2003 ՇԱԲԱԹ 150 (2835)

ՄԱԿ-ի կոնվենցիան կիրառելի է Հայոց ցեղասպանության համար

ՏՈՐՈՆՏՈ, 22 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՄԱԿ-ի 1948 թ. Ցեղասպանության կոնվենցիան լիովին կիրառելի է 1915-1923 թթ. Հայոց ցեղասպանության նկատմամբ, եւ Թուրքիան պատասխանատու է փոխհատուցման համար: Այս մասին ասել է միջազգային իրավունքի փորձագետ, դոկտոր Ալֆրեդ դե Զայասը վերջերս հրապարակված մի հուշագրում: Ինչպես հայտնում է ՀՅԴաշնակցության Հայ դատի Կանադայի գրասենյակը, ՄԱԿ-ի նախկին պաշտոնատար դե Զայասն ընդգծել է, որ Հայոց ցեղասպանությունը ենթակա չէ վաղեմության ժամկետի սկզբունքին: Ոչ հանցագործներին պատժելու իրավունքի, ոչ էլ Թուրքիայի՝ փոխհատուցման պարտավորության վրա չի տարածվում վաղեմության ժամկետի սկզբունքը, ասել է դե Զայասը: Դե Զայասը եվրոպական ու հյուսիսամերիկյան համալսարաններում դասավանդում է միջազգային իրավունք: Նա վերջերս է պաշտոնաթող եղել՝ որպես ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների հանձնաժողովի քարտուղար 22 տարի աշխատելուց հետո, եւ ներկայումս ՄԱԿ-ի Ժնեւի կենտրոնակայանում Նշանակումների եւ առաջխաղացման հանձնաժողովի անդամ է: Դե Զայասն անդամակցում է նաեւ Միջազգային P.E.N. ակումբին, Միջազգային իրավունքի ամերիկյան ընկերությանը եւ Քրեական իրավունքի միջազգային ընկերակցությանը: Ալֆրեդ դե Զայասը օգոստոսի 27-ին դասախոսությամբ հանդես կգա Տորոնտոյի հայկական համայնքի կենտրոնում:

Իսլամամետ կառավարության թեկնածուն Իլհամ Ալիեւն է

Թուրքական մամուլը Հեյդար Ալիեւի որդուն բնորոշեց «խաղամոլ, կնամոլ»

«Ազգի» թղթակիցը հաղորդում է Անկարայից

Ադրբեջանի խորհրդարանի օգոստոսի 4-ի արտակարգ նիստը, որի ընթացքում Իլհամ Ալիեւը 101 «կողմ» ձայներով ընտրվեց վարչապետի պաշտոնում, թուրքական մամուլի կարեւոր նյութը դարձավ: Հեռուստաընկերությունները հաղորդեցին, որ հոգեվարքի մեջ գտնվող Հեյդար Ալիեւը «Գյուլհանե» հոսպիտալի իր անկողնում վավերացրել է որդու ընտրությունը:

Թուրքիայի իսլամամետ կառավարության արտգործնախարար եւ փոխվարչապետ Աբդուլլահ Գյուլը հայտարարեց, որ Ադրբեջանն ունի իր սահմանադրությունը, կուսակցությունները, ժողովրդավարությունը: «Մենք հավատում ենք, որ Ադրբեջանում ամեն ինչ կընթանա առանց անկայունության», ասաց Գյուլը:

Իր հերթին թուրքական մամուլը նկատեց, որ Իլհամ Ալիեւը «խաղամոլ է, կնամոլ եւ զվարճասեր», իսկ վարչապետի պաշտոնում նրա ընտրությունը որեւէ կապ չունի ժողովրդավարական ավանդույթների հետ:

Թուրքիայում հայտնի քաղաքական մեկնաբան, 1991-93 թթ. նախկին նախագահ Թուրգութ Օզալի խորհրդական Ջենգիզ Չանդարն «Ազգի» հետ զրույցում նկատեց, որ Ադրբեջանի հասարակությունը չի կարող երկար ժամանակ հանդուրժել Ալիեւների դինաստիայի իշխանությունը:

Տես ▸ էջ 5

ԲԱՔՈՒ

Ադրբեջանում հրապարակվել է նախագահության թեկնածուների ցանկը

ԲԱՔՈՒ, 22 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ադրբեջանի պաշտոնական մամուլում ուրբաթ օրը հրապարակվել է Ադրբեջանի նախագահի թեկնածուների ցանկը: Հանրապետության Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի հաստատած ցուցակում ընդգրկված է 12 մարդ.

Ադրբեջանի ներկայիս նախագահ Հեյդար Ալիեւ, առաջադրել է «Ենի Ադրբեջան» կառավարող կուսակցությունը,

Ադրբեջանի վարչապետ Իլհամ Ալիեւ, առաջադրել է նախաձեռնող խումբը Նախիջեւանից,

Իսա Գամբար, առաջադրել է «Մուսավաթ» կուսակցությունը,

Աբութալիբ Սամեդով, առաջադրել է «Դաշինք հանուն Ադրբեջանի» կուսակցությունը,

Գուդրաթ Հասանգուլիեւ, առաջադրել է «Ժողովրդական ճակատ» նախաձեռնող խումբը,

Իլյաս Իսմայլով, առաջադրել է «Ադալյաթ» կուսակցությունը,

Յունուս Ալիեւ, առաջադրել է «Միլլի Վահդաթ» կուսակցությունը,

Էթիբար Մամեդով, առաջադրել է Ազգային անկախության կուսակցությունը,

Լալա-Շովքեթ Հաջիեւա, առաջադրել է «Միլլի Բիրլիք» նախաձեռնող խումբը,

Սաբիր Ռուստամխանլի, առաջադրել է «Քաղաքացիական համերաշխություն» կուսակցությունը,

Հաֆիզ Հաջիեւ, առաջադրել է «Մուասիր Մուսավաթ» կուսակցությունը,

Ալի Քերիմլի, առաջադրել է «Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատ» կուսակցությունը:

Օգոստոսի 16-ից սկսվել է նախընտրական քարոզարշավը, որը պետք է ավարտվի հոկտեմբերի 14-ին: Ադրբեջանի նախագահի ընտրությունները կկայանան 2003 թվականի հոկտեմբերի 15-ին:

Իլհամ Ալիեւը մեկնել է հոր հետ տեսակցելու

ԲԱՔՈՒ, 22 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ադրբեջանի վարչապետ Իլհամ Ալիեւը օգոստոսի 21-ին ժամանել է ԱՄՆ: Այս մասին հայտնել է Ադրբեջանի նախագահի գործադիր աշխատակազմի արտաքին կապերի բաժնի ղեկավար Նովրուզ Մամեդովը, գրում է Բաքվի «525» թերթը: Թեեւ այցը ոչ պաշտոնական բնույթ ունի, ենթադրվում է, որ Ի. Ալիեւը մի շարք հանդիպումներ կունենա Վաշինգտոնում: Ի. Ալիեւը մտադիր է նաեւ այցելել Քլիվլենդի կլինիկա, որտեղ օգոստոսի 6-ից բուժվում է իր հայրը՝ Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը: Ենթադրվում է, որ ԱՄՆ-ում Իլհամ Ալիեւը կմնա մեկ շաբաթ:

Պրահայի գիշերային ակումբներից մեկում կրակ բացելու համար երկու հայեր դատապարտվել են ազատազրկման

ՊՐԱՀԱ, 22 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Երկու հայ՝ Գրիգոր Մաժինյանը եւ փախստական Վազգեն Շահինյանը, որոնք 1998 թ. Չեխիայի մայրաքաղաք Պրահայի «Կլեոպատրա» գիշերային ակումբում կրակ էին բացել, Պրահայի բարձրագույն դատարանի օգոստոսի 21-ի որոշմամբ դատապարտվել են 17 ամսվա ազատազրկման: Հայերը գանգատարկել էին Պրահայի քաղաքային դատարանի փետրվարին կայացրած վճիռը, որով նրանք դատապարտվել էին 4 տարի ազատազրկման՝ հասարակության անվտանգությանը սպառնալիք ներկայացնելու համար, եւ բարձրագույն դատարանը փոխել է այդ վճիռը:

Ինչպես հաղորդում է Չեխական լրատվական գործակալությունը, 4 տարվա ազատազրկման դատավճիռը անցած տարվա հունիսին քննվել էր առաջին ատյանի դատարանում, սակայն Վերաքննիչ դատարանը չեղյալ էր հայտարարել դատավճիռը եւ գործը ուղարկել նոր դատաքննության: Օգոստոսի 21-ի դատավճիռը վերջնական է, եւ երկու կողմերը կարող են բողոքարկել այն միայն Գերագույն դատարանում:

Մաժինյանն ասել է, որ բավարարված է դատավճռով, քանի որ ուղիղ 17 ամիս եղել է կալանքի տակ, հետեւաբար արդեն ազատ կարձակվի: Շահինյանը դեռեւս ազատության մեջ է:

Դատապարտյալները 1998 թ. հոկտեմբերի 16-ին Արարատ Նիկողոսյանի հետ այցելել էին Պրահայի «Կլեոպատրա» գիշերային ակումբ: Համաձայն դատավճռի՝ այնտեղ նրանք ալբանացիների հետ լեզվակռվի մեջ են մտել «էրոտիկ ծառայություններ» առաջարկող մի կնոջ պատճառով: Լեզվակռիվն այնուհետեւ վերածվել է ծեծկռտուքի, ինչին էլ հետեւել են կրակոցները: Պատահարի ժամանակ ակումբում գտնված 20 այցելուներից երկուսը, այդ թվում կրակ բացող Նիկողոսյանը, մահացել են, մեկ մարդ ստացել է ծանր մարմնական վնասվածք, մեկ այլ մարդ՝ թեթեւ վնասվածք:

Համաձայն ականատեսների ցուցմունքների, դատապարտյալները կրակել են ոչ թե ակումբի ներսում, այլ դրսում՝ ակումբից հեռանալու ժամանակ: Չի ապացուցվել նաեւ, թե մեղադրյալները սպանել են որեւէ մեկին:

Բարում հնչել են մոտ 20 կրակոցներ: Պատահարից հետո հանցագործության վայրում ոստիկանությունը գտել է մի քանի ատրճանակ, ինչպես նաեւ փամփուշտներ եւ դանակներ: Այնուհանդերձ, փորձագետները չեն կարողացել պարզել, թե կողմերից որ մեկն է օգտագործել զենքերը:

Մաժինյանի դատապաշտպանը կարծիք է հայտնել, որ հուսկ ապացուցվեց, որ հայերը չեն սկսել փոխհրաձգությունը, եւ նրանք գիշերային ակումբից հեռանալիս կրակել են ինքնապաշտպանության համար:

Չեխիայի Հանրապետությունում օրինական բնակություն հաստատած եւ աշխատող Մաժինյանն այդ դեպքից հետո վախենում էր իր կյանքի համար եւ երկուսուկես տարի դուրս չէր գալիս տնից: Նա այդ ժամանակից ի վեր խուսափում էր Շահինյանի հետ հանդիպումներից: Ի վերջո, Մաժինյանը հանձնվել է ոստիկանությանը եւ վերցվել կալանքի տակ:

Երեւանում կհանդիպեն Վրաստանի եւ Հայաստանի ԱԳՆ ներկայացուցիչները

ԹԲԻԼԻՍԻ, 22 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Երեւանում սեպտեմբերի կեսին կկայանա Վրաստանի եւ Հայաստանի ԱԳՆ ներկայացուցիչների հանդիպում՝ նվիրված վրաց-հայկական սահմանագծման հարցերին: Այս մասին «Նովոստի» գործակալությանը հայտնել է Վրաստանի ԱԳՆ հատուկ հանձնարարությունների դեսպան, պետական սահմանի հարցերի վրացական հանձնաժողովի ղեկավար Զազա Կանդելակին: Ըստ նրա, Վրաստանի եւ Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարությունները մինչեւ 2004 թվականի վերջը պետք է ավարտեն սահմանազատման եւ սահմանագծման աշխատանքը: Ինչպես հայտնել են Վրաստանի պետական սահմանի պահպանության դեպարտամենտից, ոչ մի վիճահարույց տեղամաս երկու պետությունների սահմանում չկա, սակայն որոշ վիճելի կողմնակի հարցերի առկայության հետեւանքով փաստաթղթի ստորագրումը ձգձգվում է: Խոսքը վերաբերում է սահմանային առեւտրի եւ վրաց-հայկական սահմանում երրորդ երկրների քաղաքացիների կողմից վրացական վիզա ստանալիս վիզային ձեւակերպումների պարզեցման հարցերում կողմերի տարաձայնություններին: Վրացական կողմի միանշանակ դիրքորոշումն այն է, որ սահմանում որեւէ առեւտուր չպետք է լինի:

ՀՈՂԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մկնապետ. ակտիվացել են նաեւ կրծողները

Խոսքը քաղաքական մկների մասին չէ

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Գյուղատնտեսական այս ամառը միանգամից 2 տհաճ անակնկալներ մատուցեց հայ հողագործին: Դրանց պատճառած ավերածությունները, գյուղացիների վկայությամբ, երաշտից ու կարկտահարությունից պակաս չեն: Չգիտես ինչու, հիմա ավելի շատ խոսում ենք միայն մորեխների տագնապալի առաջխաղացումը կասեցնելու մասին: Լոռու, Գեղարքունիքի, Սպիտակի տարածաշրջանների, Շիրակի, Կոտայքի մարզերի գրեթե բոլոր համայնքներում աննախադեպ չափով բազմացել են նաեւ մկները: Դաշտերում ու արտերում, յուրաքանչյուր հինգ քայլը մեկ մկնանման կրծողների բներ են: Գյուղացիները դրանց խլամկներ են անվանում, թեեւ սրանք աչքի են ընկնում սուր լսողությամբ, եւ թույլ շշուկի դեպքում իսկ արագ անհետանում են: Զարմանալին այս կենդանիների մեծ չափերն են, մեծությամբ նրանք հավասարվել են առնետներին: Գյուղացիները պատմում են, որ նրանց բները փորելով կիլոգրամներով հացահատիկ են հանել գետնի տակից: Մկնագրոհի ենթարկված դաշտերը հնարավոր չէ ջրել: Ջուրն արագ ներծծվում ու կուլ է գնում հազարավոր ծակուծուկերում:

Ըստ ՀՀ գյուղնախարարության բույսերի պաշտպանության ծառայության տնօրեն Մկրտիչ Դանիելյանի, պետբյուջեից բույսերի վնասատուների դեմ պայքարի միջոցառումներին տրամադրվել է 180 մլն դրամ: Դրանից 45 մլն-ով բոլոր մարզերում մկների դեմ գրոհ է կազմակերպվելու:

Տես ▸ էջ 2

Մշեցիների համար տոհմածառն արյան կանչ է

Արմատների որոնման շարժումը Մ. Նահանգներում եւ Եվրոպայում սկիզբ առավ ու ծավալվեց 20-րդ դարի 70-ականներին: Ստեղծվեցին եւ այժմ էլ գործում են ընկերություններ, որոնք համակարգված տեղեկություններ են տալիս տոհմածառ ստեղծելու վերաբերյալ: Հայաստանում նման ընկերություններ չկան, սակայն պատմական ճակատագրի բերումով մեր ժողովրդի մեջ արթուն է ինքն իրեն ճանաչելու ու վերագտնելու ձգտումը, որի արտահայտման յուրօրինակ ձեւերից է նաեւ տոհմածառը: Այդ շարժմանը մեր թերթն անդրադարձել էր՝ ընթերցողներին խորհուրդ տալով փնտրել ու ստեղծել իրենց տոհմածառը («Ազգ», 18 հուլիսի, 2002):

Մեր հրապարակումից հետո տարբեր աղբյուրներից տեղեկացանք, որ թղթի վրա նկարված տոհմածառ ունեն հայաստանցիներից շատերը: Բայց տոհմածառն իբրեւ հուշարձան կամ սեփական տան պատին իբրեւ սուրբ մասունք տեղադրելու իրողությանը կարելի է ականատես լինել Գեղարքունիքի մարզի Վարդենիկ գյուղում:

Արեւմտյան Հայաստանի Մշո գավառից 1828-30 թթ. գաղթի ժամանակ մի քանի ընտանիք է եկել Վարդենիկ, որը հայտնի է իր գեղեցիկ բնությամբ, Վարդենիկ գետով: Գյուղը հարուստ է հին բնակավայրերով, խաչքարերով ու տապանաքարերով, սերնդեսերունդ փոխանցվող ավանդական պատմություններով:

Մշեցի ընտանիքների գաղթելու հիմնական պատճառն, ըստ պահպանված հիշողությունների, եղել են ունեւոր, ուժեղ ու համարձակ հայերի նկատմամբ թուրքերի անօրենությունները: Հայերի ունեցվածքը դիտավորյալ խլելով՝ նրանց հրահրել են իրենց դեմ ու հալածելու, սպանելու առիթ ստեղծել:

Մշո Բգրխան գյուղից գաղթած Մելիք Խաչոյի տոհմի վարդագույն տուֆից պատրաստված տոհմածառը տեղադրված է գյուղի գերեզմանատանը՝ Իշխանավանքի մոտ: Արցախյան ազատամարտի հերոսամարտիկ Վահան Մանուկյանը հպարտության զգացումով է պատմում իր տոհմի պատմությունը, սկսած այստեղ գաղթած տոհմի ավագից: Մուշից մնացել են փոքրիկ հիշողություններ, հայրենի տան ջաղացը, ձիթհանքը...

Վահանի հորեղբոր որդու նախաձեռնությամբ Խաչոյի տոհմի որդիները հավաքվել ու 1980 թվականին գյուղում կանգնեցրել են իրենց տոհմածառի հուշարձանը, որն առաջինն էր Վարդենիկում ու եզակի՝ ամբողջ Հայաստանում: Վահանի համար տոհմածառը նախնյաց կանչը կենդանի պահելու ու զավակներին դաստիարակելու ազնիվ խորհուրդ ունի: Նրա 4 որդիները մեկ առ մեկ գիտեն իրենց տոհմի ճյուղերն ու ենթաճյուղերը: Թեպետ նրանք այժմ տարբեր ազգանուններ են կրում, սակայն հայտնի են որպես արյունակիցներ, հարգված ու սիրված են գյուղում:

Սուրադ գետի աջ ափին գտնվող Մշո Դիյադն գյուղից է Միլիտոնի տոհմը, որի տոհմածառի հեղինակը արցախյան ազատամարտիկ Իշխան Միլիտոնյանն է: Սեփական այգու խնձորենու ճյուղերից նրա պատրաստած տոհմածառը, որ երկարատեւ պրպտումներից է ծնվել, 1985 թվականից զարդարում է տան հյուրասենյակի պատը: Իշխանին երկար ժամանակ հանգիստ չեն տվել հեռացած հարազատների մասին հուշերն ու շարունակ փնտրել է նրանց անունները սրբագրելու միջոց, որն ի վերջո դարձել է իր իսկ ստեղծած տոհմածառը: Իշխանի խոսքերով, դա անգնահատելի նվեր էր երկամյա որդուն՝ ծննդյան օրվա կապակցությամբ, որ նրան ուղեկցելու է ողջ կյանքի ընթացքում: Իր տոհմի մասին նա շատ պատմություններ գիտի, դրանցով ոգեշնչվում է ու փոխանցում զավակներին, հյուրերին:

Իշխանի սիրած զբաղմունքը իր այգու ծաղիկներն աճեցնելն ու դրանցից նոր տեսակներ պատվաստելն է, սիրում է հատկապես վարդեր:

Վահանն ու Իշխանը մանկության ու մարտական մտերիմ ընկերներ են: Կռվել են միեւնույն ջոկատում՝ «Գայլավաշտում», մասնակցել Լաչինի, Քելբաջարի, Մարտակերտի կռիվներին, Բերդաձորի ինքնապաշտպանությանը, սահմանամերձ գյուղերի պաշտպանությանը: Երկուսն էլ վիրավորվել են. Վահանը երկրորդ կարգի հաշմանդամ է, Իշխանը՝ երրորդ: Ունեն բազում դժվարություններ:

«Հայրենասիրությունը մեզ մեր տոհմերից է փոխանցվել: Մշեցիները հայրենասեր են, հաստատակամ ու ... մի քիչ էլ հաստակող՝ «գոմեշ մը կտամ, մեղա չեմ ըսէ», մշեցիներն այդպես են ասում», կատակեցին նրանք, որ իրենց մեջ այնքան վառ են պահել էրգրի բույրն ու կարոտը:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Անահիտ Խունցի ձեռագործ արվեստը «Կենաց ծառ» ցուցահանդեսում

Անահիտ Խունցը ձեռագործ արվեստի ճանաչված վարպետներից է, կատարում է նաեւ ուսումնասիրություններ: Նա հայ արվեստի մի չքնաղ ճյուղի՝ դարեր շարունակ մեր կենցաղի անքակտելի մասը դարձած ասեղնագործության պահապաններից եւ սերունդներին փոխանցողներից է, որպեսզի դրանք չդառնան թանգարանային նմուշներ: Ասեղնագործությամբ աշխարհի քիչ ժողովուրդներ են զբաղվում, դրանց շարքում են նաեւ հայերը: Յուրաքանչյուր հայ կին ասեղնագործել գիտեր, սովորում էր մանկուց, աղջկա օժիտի մեջ անպայման պետք է լինեին նրա ասեղնագործ աշխատանքները: Մենք ունենք ասեղնագործության Ուրֆայի, Մարաշի, Այնթապի դպրոցներ, որոնք դեռեւս ուսումնասիրության կարիք ունեն: Իսկ Սվազի ասեղնագործությունը նույնիսկ վերականգնելու կարիք ուներ: Անահիտ Խունցը Հայաստանի այն երեք վարպետներից մեկն է, որ վերականգնեց Սվազի ասեղնագործությունը: Ժողովրդական արվեստի թանգարանի հիմնական

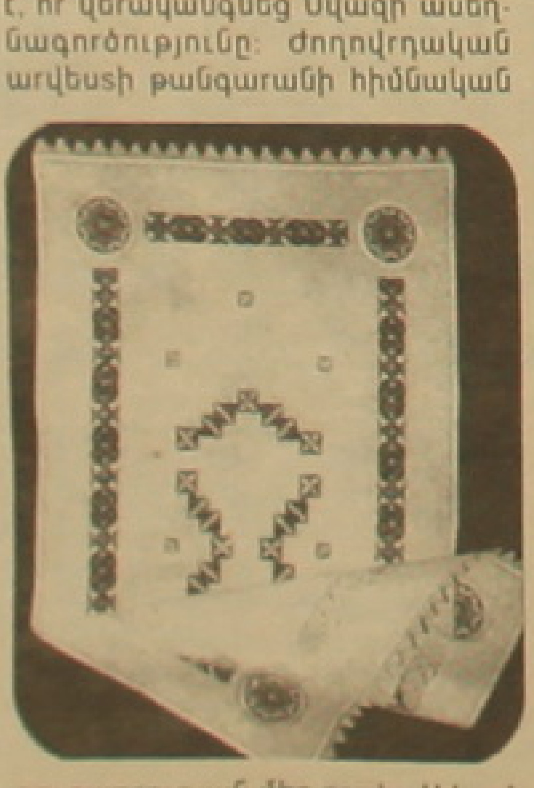

ցուցադրության մեջ որպես Սվազի ասեղնագործության նմուշ ներկայացված է նաեւ Անահիտ Խունցի աշխատանքը: Երեկ Ժողովրդական արվեստի թանգարանում բացվեց նրա առաջին՝ «Կենաց ծառ» անհատական ցուցահանդեսը, ուր նրա ժանյակները եւ հելունագործ աշխատանքներն էին (սփռոց, հագուստ), Վանի ժանյակ (մուճակ, գոբենակ), խառը տեխնիկայով աշխատանքներ (Ուրֆայի, Մարաշի, Այնթապի ասեղնագործություններով): Նա այժմ վերականգնում է մեզանում մոռացված մեծ մաքոով ժանյակի տեխնիկան, որի օրինակը ներկայացրել է իր անհատական ցուցահանդեսում:

Մեր մտածողությունը երեւում է մեր մշակույթով, դրա պահպանմամբ եւ շարունակականությամբ: Մեզ պարտադրվող բարքերին մենք կարող ենք դիմադրել միայն մեր մշակույթը պահպանելով, որն այն ուժն է, որին հնարավոր չէ հաղթել: Այս ցուցահանդեսն այդ ուժի դրսեւորումներից մեկն է:

Ա. Ա.

Իրաք կգործուղվեն ՀՀ զինված ուժերի 3 ռազմական բժիշկներ եւ 10 սակրավորներ

ԵՐԵՎԱՆ, 22 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ պաշտպանության նախարարի պարտականությունների ժամանակավոր կատարող, Զինված ուժերի գլխավոր շտաբի պետ, գեներալ-գնդապետ Միքայել Հարությունյանն այսօր հանդես է եկել մեկնաբանություններով՝ Իրաքի հետպատերազմյան վերականգնման գործընթացում Հայաստանի հնարավոր մասնակցության վերաբերյալ:

Ըստ նրա, Իրաքում պատերազմական գործողությունների ավարտից հետո, գրեթե ամբողջ միջազգային հանրությունը Իրաքի վերականգնման գործին մասնակցելու պատրաստակամություն հայտնեց (այս պնդումը ճիշտ չէ – «Ազգ»), որին անտարբեր չէր կարող մնալ Հայաստանը, քանի որ այն անմիջականորեն առնչվում էր նաեւ Հայաստանի շահերին: «Իրաքի վերականգնման գործընթացին մեր մասնակցության հնարավորությունն ուսումնասիրելու ընթացքում ՀՀ պաշտպանության նախարարությունն առաջնորդվում էր այն համոզմունքով, որ Իրաքում կայունության հաստատումը էապես կնպաստի Հայաստանին աշխարհագրորեն մոտ, գրեթե սահմանակցող տարածաշրջանում ռազմաքաղաքական իրադրության բարելավմանը, դրականորեն անդրադառնալով նաեւ առավել լայն տարածաշրջանային զարգացումների վրա», նշել է Մ. Հարությունյանն, ավելացնելով, որ այդ դիրքորոշման ձեւավորման վրա չէր կարող չանդրադառնալ նաեւ Իրաքում բնակվող շուրջ 30 հազարանոց հայկական համայնքի ճակատագրի նկատմամբ մտահոգությունը:

Հաշվի առնելով այդ նկատառումները, պատերազմի ավարտից հետո պաշտպանության նախարարությունն ակտիվ բանակցություններ է վարել ԱՄՆ ներկայացուցիչների հետ՝ հնարավոր մասնակցության ձեւի, չափի եւ բովանդակության վերաբերյալ: «Հենց սկզբից մենք շեշտել ենք, որ Հայաստանի մասնակցությունը Իրաքում դիտում ենք որպես տարածաշրջանում կայունության հաստատման Միացյալ Նահանգների ծրագրերին մեր հնարավորությունների չափով աջակցելու նախաձեռնություն»:

Մի քանի ամիս տեւած բանակցությունների արդյունքում ԱՄՆ հետ նախնական համաձայնություն է կայացվել Իրաք գործուղել ՀՀ զինված ուժերի 3 ռազմական բժիշկներ եւ 10 սակրավորներ, որոնք գերազանց պատրաստություն են անցել ԱՄՆ աջակցությամբ Հայաստանում գործող ազգային ականազերծման կենտրոնում:

Ըստ Մ. Հարությունյանի, բժիշկների գործունեության առաջնահերթ ոլորտ կդիտարկվի Իրաքի քրիստոնյա համայնքին եւ առաջին հերթին հայ համայնքին բժշկական օգնություն ցույց տալու հնարավորությունը, թեեւ սխալ կլինի նրանց գործունեությունը սահմանափակել միայն այդ շրջանակներով: «Իհարկե, մեր այս պայմանավորվածությունը ԱՄՆ հետ դեռեւս կարելի է համարել նախնական, քանի որ համապատասխան օրենսդրական ընթացակարգերը գտնվում են ներպետական համաձայնեցման փուլում եւ դեռեւս ենթակա են Ազգային ժողովի հավանությանը: Պետք է հավաստիացնեմ, որ այն իրավապայմանագրային դաշտը, որի հիման վրա հնարավոր կդառնա մեր մասնակցությունը, Հայաստանի ներկայացուցիչների համար ապահովելու է այնպիսի անվտանգության, սոցիալական եւ այլ երաշխիքներ ու կարգավիճակ, որը լիովին համապատասխանում է միջազգային չափանիշներին, եւ այս առումով մենք որեւէ մտահոգություն չունենք: Մեր ներկայացուցիչների կարգավիճակի մասին պայմանագիր կստորագրվի ոչ միայն ԱՄՆ, այլեւ Քուվեյթի կառավարության հետ», պարզաբանել է Մ. Հարությունյանը:

Նշվում է, որ Հայաստանի ներկայացուցիչների գործողությունները ԱՄՆ հրամանատարության հետ համադրելու եւ կանոնակարգելու նպատակով շուտով ԱՄՆ կենտրոնական հրամանատարություն կգործուղվի Հայաստանի զինված ուժերի կապի սպան, որը հետագայում անհրաժեշտության դեպքում կարող է գործուղվել Քուվեյթ: «Համոզված եմ, որ Իրաքի վերականգնման գործընթացում մեր համեստ ներդրումը, որն առաջին հերթին բխում է մեր շահերից, իր նպաստը կբերի Հայաստանի քաղաքական հեղինակության աճին՝ ցույց տալով միջազգային անվտանգության եւ կայունության հաստատման գործընթացներում մասնակցություն ունենալու մեր պատրաստակամությունը, միաժամանակ կնպաստի ԱՄՆ-ի հետ ռազմական համագործակցության ծրագրերի հետագա զարգացմանը եւ Հայաստանի անվտանգության ամրապնդմանը», նշել է Մ. Հարությունյանը:

Մկնաղետ. ակտիվացել են նաեւ կրծողները

Սկիզբը՝ էջ 1

Արդեն իսկ 7,5 հազար հեկտարի վրա՝ լեռնային շրջաններում, Շիրակում, Սպիտակի տարածաշրջանում, Գեղարքունիքում կրծողների դեմ պայքարի միջոցներ են ձեռնարկվել: 15 հազար հա մինչեւ աշուն պատանդ կմնա կրծողների ձեռքում: Միայն սեպտեմբեր-հոկտեմբերին կխափանվի զինադադարը մարդու եւ մկների միջեւ: Մկրտիչ Դանիելյանի հավաստմամբ, ամառային պայքարը սակավ արդյունավետ է: Այդ ընթացքում մկները, անշուշտ, կհասցնեն կուշտուկուռ խժռել հացահատիկի դաշտերը՝ խնդալով մարդ արարածի անշրջահայացության ու միամտության վրա: Ի դեպ, գյուղացիների հավաստմամբ, մկների անխափան բազմացման նախանշաններն արդեն գարնանը նկատելի էին: Բայց, ինչպես միշտ, օգնությունը կամ դրա մասնակի արտահայտություններն ուշ վրա հասան: Պետությունն առայժմ կարողանում է բավարարել պայքարի միջոցների անհրաժեշտ պահանջարկի ընդամենը 10 տոկոսը: Մնացյալը թողնվում է հողօգտագործողների հույսին:

Ի դեպ, հայտնի է, որ հատկապես կրծողները չափազանց զգայուն են երկրի ընդերքում կատարվող ցանկացած փոփոխության հանդեպ եւ անմիջապես արձագանքում են բուռն դրսեւորումներով: 1988 թ. չարաբաստիկ երկրաշարժն ապրածները պատմում են, որ աղետի օրերին նույնիսկ բազմահարկ շենքերի առաջին հարկերում առնետները կրծելով մանրահատակը, հայտնվել էին բնակարանների ներսում:

Սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայության գլխավոր սեյսմոլոգ Ավետիս Առաքելյանը, բարեբախտաբար, փարատեց մեր կասկածները: Սեյսմիկ ծառայության ցանցային կայաններից եւ ոչ մեկը երկրաշարժի նախանշաններ չի գրանցել: Նման դեպքերում պիտի արձանագրվեր նաեւ այլ կենդանիների՝ ձկների, օձերի աշխուժացում, որը չի նկատվում հիմա: Մկների, նաեւ մորեխների բազմացումը կենսաբանական այլ իրողությունների հետ կարող է կապված լինել, որոնք որոշակի պարբերականությամբ, ինչպես երկրաշարժերը, ազդարարում են իրենց մասին 50-60 տարին մեկ:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Լրագրողների սենեակ / հեռ. 581841
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահավաք ծառայություն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ընթացիկ

Դատարանում ձեւավորվում է «Հանրապետություն» կուսակցության քաղաքական մեծամասնություն

Փորձաքննությունների արդյունքների հրապարակումները շարունակվում են

Կենտրոն եւ Նորք-Մարաշ համայնքների առաջին ատյանի դատարանը «Հոկտեմբերի 27»-ի գործով երեկվա նիստի սկզբում եւս մեկ տուժող՝ այս անգամ Ժիրայր Գեւորգյանը, դատարանում ունեցավ ներկայացուցիչ՝ Սուրեն Սուրենյանց («Հանրապետություն» կուսակցություն): Սուրենյանցը, ներգրավվելով դատավարությանը, ուղղակիորեն անմիջապես բացարկ հայտնեց պետական մեղադրողներին: Այդ կապակցությամբ դատավոր Սամվել Ուզունյանը հիշեցրեց, որ նման բովանդակությամբ եւ նույն հիմքով միջնորդություն արդեն հնչել է դատարանում, ուստի Սուրենյանցի միջնորդությունը չդրվեց քննարկման:

Հետաքրքրական է, որ ամբաստանյալ Նաիրի Հունանյանը պաշտպանեց միջնորդությունը՝ պատճառաբանելով, որ մեղադրող կողմը կատարում է իշխանությունների պատվերը: Հիշեցնենք, որ խնդիրը վերաբերում է մեղադրողների առաջարկով դատակոչված վկաների ցուցակի կրճատմանը: Այնուհետեւ Նաիրի Հունանյանը միջնորդեց պաշտպան ունենալու համար: Դատավորը հարցրեց, թե արդյոք ամբաստանյալը կցանկանա՞, որ իր շահերը կրկին պաշտպանի Բենիամին Մինասյանը, որի ծառայություններից Նաիրի Հունանյանը ժամանակին հրաժարվել էր:

Նաիրի Հունանյանը հայտնեց, որ դեմ չէ Բենիամին Մինասյանի թեկնածությանը: Հունանյանը բացատրեց նաեւ, որ ժամանակին պաշտպան ունենալուց հրաժարվել է, քանի որ իշխանությունները ճնշում էին Մինասյանին: Ամբաստանյալն ավելացրեց նաեւ, որ այժմ գիտի ճնշմանը չենթարկվելու ձեւ Բենիամին Մինասյանի համար:

Դատական նիստն ընդմիջվեց Բենիամին Մինասյանին դատավարությանը ներգրավելու նպատակով: Ընդմիջումից հետո դատավարության մասնակիցներին տեղեկացվեց, որ միջոցներ են ձեռնարկվում պաշտպանին ներգրավելու համար: Ապա երբ դատարանը ցանկանում էր անցնել փորձաքննությունների եզրակացությունների հրապարակման շարունակությանը, տուժող Սմբատ Այվազյանի ներկայացուցիչ Արտակ Զեյնալյանը փորձեց տեղեկանալ, թե արդյոք չի՞ քննարկվելու Հունանյանի՝ պաշտպան ունենալու միջնորդությունը: Դատավորը բացասական պատասխան տվեց: Երբ Զեյնալյանը շարունակեց ճշգրտել, Ուզունյանն ի վերջո հայտնեց, որ պարտավոր չէ Զեյնալյանին ամեն օր իրավաբանական օգնություն ցույց տալ: Երկար խոսելուց հետո դատավորը սահմանափակեց, որ եթե տուժողը Արտակ Զեյնալյանին ներգրավել է դատաքննության մեջ, թող վարձեր նաեւ փաստաբան՝ իրավական հարցերում Զեյնալյանին օգնելու համար:

Զեյնալյանը նախ բացարկ հայտնեց դատարանին, եւ երբ դատավորը խնդրեց նշել բացարկի հիմքերը եւ օրենսդրության համապատասխան դրույթները, Զեյնալյանը, ըստ էության առանց կոնկրետության, հիշատակեց մի շարք միջազգային պայմանագրեր մարդու ազատությունների եւ իրավունքների մասին:

Սամվել Ուզունյանը, անդրադառնալով Զեյնալյանի նշած դրույթներին, ընթերցեց, թե արդարադատություն իրականացնող մարմինն ինչ է որոշում՝ դրանով իսկ պատասխանելով Զեյնալյանին:

Ինչեւէ, բացարկը չդրվեց քննարկման: Ապա դատարանն անցավ փորձաքննությունների եզրակացությունների քննարկմանը, մասնավորապես, թե ամբաստանյալներն ինչպես են ձեռք բերել հրազենը, ինչ մեքենաներով են նրանք հասել խորհրդարան, ինչպես են մտել ԱԺ շենք, ինչպես են հայտնվել դահլիճում եւ այլն: Հրապարակված նյութերից հետաքրքրական էին թերեւս այն գաղտնալսումները, որոնք արվել էին Նաիրի եւ Կարեն Հունանյանների, նաեւ Ալեքսան Հարությունյանի եւ Նաիրի Հունանյանի խոսակցությունների ժամանակ: Երկու դեպքում էլ խոսակցությունները տեղի էին ունեցել փորձարարությունների ընթացքում:

Նաիրի Հունանյանը եղբոր՝ Կարենի հետ խոսակցության ժամանակ քննարկել է ինչ-որ «Դեմիրճյանի վարկած»: Ըստ այդմ Նաիրի Բադալյանը դեռեւս հոկտեմբերի 25-ին արված հեռախոսազանգի ժամանակ տեղեկացրել է, որ պիտի լսի Ռուբեն Միրոյանի եւ Կարեն Դեմիրճյանի խոսակցությունը: Ոչ լրիվ հասկանալի տրամաբանությամբ Նաիրի Հունանյանը եղբորը գաղտնալսվող խոսակցության ժամանակ ասել է, թե ամեն ինչ կգցվի Դեմիրճյանի վրա:

Պակաս հետաքրքրական չէր նաեւ Ալեքսան Հարությունյանի եւ Նաիրի Հունանյանի խոսակցության գաղտնալսումը: Ողջ խոսակցության ընթացքում Ալեքսան Հարությունյանը, անընդհատ դիմելով Նաիրիին, խնդրում է ճիշտն ասել: Մինչդեռ Նաիրին գլուխը ցավելու, ծխելու եւ այլ պատճառաբանություններով փորձում է վերջ տալ այդ թեմային: Նույն խոսակցության ժամանակ Ալեքսան Հարությունյանի հարցերին ի պատասխան Նաիրի Հունանյանը կիսատ-պռատ հավաստում է, որ Ալեքսանի եւ Ռոբերտի (ենթադրվում է Ռոբերտ Քոչարյանի - Ա. Հ.) անունները տվել է ճնշման տակ: Ալեքսան Հարությունյանի եւ Նաիրի Հունանյանի միջեւ նշված խոսակցությունը տեղի է ունեցել, Հունանյանի խոսքերից ելնելով, 1999 թ. դեկտեմբերի 29-ին:

Նշված գաղտնալսումներում կա եւս մեկ հետաքրքրական հանգամանք: Բանն այն է, որ Հունանյանների խոսակցության ժամանակ Նաիրի Հունանյանը համոզմունք է հայտնում, թե ժողովրդի 70 տոկոսն իր կողմն է, այսինքն՝ հավանում է իրենց արածը: Թերեւս այս հանգամանքը հաշվի առնելով կարելի է ենթադրել, որ Նաիրի Հունանյանն իմացել է գաղտնալսման մասին: Այլապես կստացվի, որ դատահոգեբանական փորձաքննության՝ Հունանյանի հոգեպես առողջ լինելու պարագան այնքան էլ չի համապատասխանում իրականությանը:

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ

Հայոց եկեղեցու պատմությունը սեպտեմբերի 1-ից դպրոցներում

Նկատի ունենալով Հայոց եկեղեցու վիթխարի դերը հայոց պետականության ամրապնդման, զարգացման, հայոց հոգեւոր, մշակութային կյանքում, հսկայական մատուցած ծառայությունները, որոշվեց Հայաստանի դպրոցներում ներդնել Հայոց եկեղեցու պատմություն առարկան: 2002 թ. օգոստոսի 22-ին ՀՀ կառավարության եւ Մայր աթոռ սուրբ Էջմիածնի միջեւ կնքվեց համաձայնագիր, որով հանրակրթական դպրոցների 4-10-րդ դասարաններում ներդրվելու է Հայոց եկեղեցու պատմություն առարկան: Գիտության, կրթության նախարարության կրթական բարեփոխումների կենտրոնում ստեղծվեց աշխատանքային խումբ, որը կազմված էր բարեփոխումների մեթոդի մասնագետներից, ԵՊՀ-ի, ինչպես նաեւ Մայր աթոռի ներկայացուցիչներից:

Կարճ ժամանակահատվածում մշակվել են դասընթացի հայեցակարգային դրույթները, ծրագիրը, որից հետո սկսվել են աշխատանքները: «Քրտնաջան աշխատանքի արդյունքում չորս ամսվա ընթացքում պատրաստվեցին 4-րդ եւ 5-րդ դասարանների դասագրքերը», ներկայացրեց նախարարության կրթության բարեփոխումների կենտրոնի փոխտնօրենը, «Հայոց եկեղեցու պատմություն» դասընթացը հանրակրթական դպրոցներում ներդնելու ծրագրի պատասխանատու եւ դասագրքերի խմբագիր Վարդան Ղանդիլյանը:

- Պրն Ղանդիլյան, աշխատանքի ընթացքում եղե՞լ են դժվարություններ:

- Դժվարություններ, իհարկե, եղան, որովհետեւ մենք ձեռնամուխ էինք եղել նախադեպը չունեցող դասագրքի ստեղծմանը: Սակայն բոլոր դժվարությունները մնացին հետեւում, եւ ունենք հաջողված դասագրքեր հանրակրթական դպրոցներում սովորողների համար:

- Բացի գրքերի ստեղծումից, ձեր կենտրոնը նաեւ ձեռնամուխ է եղել ուսուցչի ձեռնարկի ստեղծմանը:

- Դասագրքերի ու առարկայի դասավանդումը հնարավոր չէր լինի, եթե չլիներ ուսուցչի ձեռնարկի ստեղծումը: Հանրապետության 70 դպրոցների ուսուցիչներ անցան վերապատրաստումներ, որից հետո 2003 թ. հունվարից մայիս ժամանակահատվածում դասագրքերը փորձաշրջան անցան այդ դպրոցներում:

- Ինչպիսի՞ արձագանքներ եղան փորձաշրջանի վերաբերյալ:

- Իհարկե, եղել են բազմաթիվ առաջարկություններ հասարակության տարբեր խավերի ու շերտերի, մասնագետների կողմից: Եղել են նաեւ դիտողություններ ու այլ կարծիքներ, որոնք էլ հնարավորություն տվեցին աշխատանքային խմբին լրամշակումներ անելու, եւ վերջնական տարբերակով հրատարակվեց:

- Դուք նաեւ տպագրել եք 6, 7, 8-րդ դասարանների համար նախատեսվող դասագրքերը, ուսուցչի ձեռնարկը, որոնք սեպտեմբերի 1-ից պետք է ներդրվեն որպես փորձնական ձեռնարկներ: Ո՞րն է լինելու հաջորդ քայլը:

- Այդ փորձնական դասագրքերը (շաբաթական մեկ դասաժամ) եւ ձեռնարկները մեկ տարի կանցնեն փորձաշրջան, կհավաքվեն առաջարկներն ու դիտողությունները, որից հետո կհրատարակվի հիմնական, վերջնական տարբերակը: Մի խոսքով՝ սեպտեմբերի 1-ից մեր ուշադրությունը կենտրոնացնելու ենք փորձաշրջանի վրա եւ հույս ունենք, որ շատ կարճ ժամանակում կունենանք բոլոր պահանջվող դասագրքերը Հայոց եկեղեցու պատմությունը մատչելի եւ դյուրին մատուցելու հանրակրթական դպրոցների աշակերտներին ու ուսուցիչներին:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Քննություններ՝ առանց... «սողանցքերի»

Բուհերի ընդունելության քննությունները ավարտվեցին: Եվ հավանաբար դրանց որեւէ կերպ չառնչված շատ երեխաների ականջին ուղղակի երաժշտության պես շարունակում են հնչել ՀՀ գիտության եւ կրթության նախարար Սերգո Երիցյանի խոսքերն առ... այն, որ քննությունները ընթանում են (եւ... ուրեմն ընթացել են) խիստ արդար, սողանցքերի համար որեւէ դուռ-պատուհան չթողնելով...

Չեն մոռանա նաեւ հոգոցով արված այն գնահատումները, թե այս տարի դիմորդները 17-18-ից բարձր միավորներ չեն վաստակել հայոց պատմությունից կամ աշխարհագրությունից, որ ցածր գիտելիքներ են ցուցաբերել մաթեմատիկայից եւ, որ առավել զարմանալի է, մայրենի լեզվից... Իսկ «կուլիսներում» իրականությունը քիչ այլ է, ավելի ճիշտ՝ իրականության մեկնաբանությունը: Օրինակ, շատերը կարծում են, որ աշխարհագրությունից կամ հայոց պատմությունից դիմորդները բարձր միավորներ չեն վաստակել, որովհետեւ սրանք հենց այն առարկաներն են, որոնք իրենց ընդգրկելիությամբ (չնայած պրն նախարարի լավատեսությանը) ավելի լայն դուռ ու պատուհան են բացում սողանցքերի համար: Ծանոթներիցս մեկը նույնիսկ պատմում էր, որ երբեմն ստուգողներն իրենց ողջ եռանդը ծախսում են ոչ թե դիմորդի գիտելիքները հնարավորինս բացահայտելու, այլ մի կերպ մեկ-երկու սխալ հայտնաբերելու վրա, որպեսզի նրանք հանկարծ չխախտեն 17-18 միավորի սահմանագիծը եւ դիմորդների կարողությունների մասին այս տարվա կամ վերջին մի քանի տարիների ընդունված «մոդայիկ» մտայնություն-տեսակետը:

Ինչ վերաբերում է հայոց լեզվի «վթարներին»՝ համոզված եմ, որ պատճառներից մեկը գնահատման չափանիշներն արհեստական կերպով խստացնելն էր, երկրորդը՝ ստուգողների բարեխղճության պակասը:

Դրանում համոզվեցի, երբ պարզվեց, որ աշակերտներիցս մեկի՝ տնտեսագիտական ինստիտուտ դիմած դիմորդի հայոց լեզվի քննական աշխատանքը (քննությունը տեղի է ունեցել օգոստոսի 12-ին) անարդար է գնահատված: Բողոքարկեցինք (բողոքարկումները, որքան էլ արդարացի, հիմնականում ապարդյուն են անցնում): Ու քանի որ մեզ համար էլ էր նույն օրինաչափությունը գործում, եւ հիասթափված-հուսահատված դիմորդս չդիմեց բողոքարկման կենտրոնական հանձնաժողովին, կուզենայի պարզապես հարց տալ՝ տեղյա՞կ է արդյոք հայոց լեզվի հարցաշարերի շտեմարանի բարեփոխված հրատարակության (2002 թ.) խմբագրական հանձնախմբի անդամ եւ հայոց լեզվի ընդունելության քննության հանձնաժողովի նախագահ Աշոտ Աբրահամյանը, որ քննական աշխատանքները ստուգողները երբեմն (գուցե եւ հաճախ) չեն հետեւում շտեմարանի վերջում տրված այն ցուցումներին, ըստ որոնց լուծումներում հնարավոր զուգայնությունները ճիշտ են համարվում: Ավելին՝ ցանկացած զուգայնություն, եթե դիմորդն ընտրել է, ուղղվում է հենց իր դեմ՝ ճիշտ համարվելով դրա համարժեքը: Այսպես, ըստ այդ ցուցումների 14-րդ կետի, անհրաժեշտ է ճիշտ համարել «համասեռ որոշիչներից իմաստով հստակորեն չսահմանազատվող տարասեռ որոշիչները ստորակետով թե՛ տրոհելը, թե՛ չտրոհելը»:

Իմ աշակերտն իր տարբերակի տեքստի **(1.1 130, էջ՝ x 54) այսօրինակ երկու դեպքն էլ («...մի հզոր(,) ամրակուռ պարսպով» եւ «...ոսկե(,) քանդակազարդ խաչը»)** տրոհել էր ստորակետով: Առաջինը, չգիտեմ ինչու, ճիշտ էին համարել, երկրորդը՝ սխալ:

Նույն ցուցումների 20-րդ կետով ճիշտ պետք է համարվի «հեռացած հասկացուցիչը բութով թե՛ տրոհելը, թե՛ չտրոհելը»: Դիմորդն իր տեքստի հեռացած հասկացուցիչը բութով չէր տրոհել **(«...ծովալանջին սիգապանծ վեր էր խոյանում Թովմա առաքյալի(՝) հնությունից մամռակալած վանքը»)**: Գրավոր աշխատանքը գնահատող պրն Գալստյանը սա եւս սխալ էր համարել՝ պատճառաբանելով, թե այս դեպքում «իմաստային խճողվածություն» կա, չնայած որ, կարծում եմ, այս օրինակում հասկացուցիչն իր «անունը» չէր փոխել 20-րդ կետում էլ, իհարկե, նման «խճողվածությունների» մասին ոչ մի խոսք չկա: Ուստի իբրեւ գիտական հիմնավորում՝ նա վկայակոչեց Ս. Աբրահամյանի հայոց լեզվի բուհական դասագիրքը, որն, ինչպես գիտեք, չէր կարող ծանոթ լինել դիմորդին: Ավելին՝ հեռացած հասկացուցչի կետադրության մասին որեւէ հիշատակություն չկա նույնիսկ այսօր դպրոցում դասավանդվող հայոց լեզվի նոր դասագրքում (7-րդ դասարան, հեղինակ՝ Ժ. Խլղաթյան):

Ասեմ, որ դիմորդի ճակատագիր որոշող-տնօրինող ստուգողները (չգիտեմ նրանք դասախոսնե՞ր են, թե՞ ուսուցիչներ) իրենք էլ վրիպում են թույլ տալիս ստուգման ընթացքում: Իմ դիմորդը 3.2 առաջադրանքի հոմանիշների եռյակը **(որբ, լաց...)** ամբողջացրել էր ոչ թե առաջադրանքում տրված **կական** բառով, այլ **մորմոքով**: Մի բան, որ ստուգողը, ինչպես ինքն է ասում, հոգնած լինելու պատճառով չէր նկատել: Հոգնած լինելն էլ, իհարկե, մարդու համար է, մանավանդ որ այս հոգնածության հետեւանքով դիմորդն իր գրավոր աշխատանքի իրական գնահատական էր ստացել (15 միավոր), չնայած որ կետադրական 2 սխալ ուղղում էր կատարվել: Վատն այն է, որ մի քիչ նրա հավատն էր խախտվել արդար, «անսողանցք» քննությունների վերաբերյալ:

Այնպես որ, վատ չէր լինի, եթե դիմորդների համար դասագիրք գրողները եւ արդարացի գնահատման չափանիշներ սահմանողները նաեւ հետեւեին, որ իրագործվեին այդ չափանիշները: Այնպիսի մարդկանց վստահեին դիմորդի ճակատագիրը, որ նա շահեր ոչ թե նրանց անփութությունից կամ հոգնածությունից, այլ... արդարամտություն-արդարասիրությունից:

ՆԱՐԻՆԵ ՍԵՐՈԲՅԱՆ

Երթուղիներում ստվերը չի անհետանում

Գերշահութաբեր բիզնեսը՝ կիսով չափ հարկման դաշտից դուրս

Պարտաճանաչ հարկատու լինելը զարգացած երկրներում պատիվ է համարվում: Այլ է պատկերը Հայաստանում եւ զարգացման նույն մակարդակն ունեցող երկրներում, երբ խոսքը գերշահութաբեր բիզնեսների մասին է: Այստեղ, որպես կանոն, հայտնվում են իշխանական բուրգին մոտ կանգնած մարդիկ, ովքեր բոլոր հնարավորությունները օգտագործում են հարկեր վճարելուց խուսափելու համար: Մեզ մոտ նման ոլորտներից է մայրաքաղաքի երթուղային տաքսիներով սպասարկումը: Չնայած վերջին 2-3 տարիների ընթացքում տարբեր պատասխանատուներ ժամանակ առ ժամանակ հայտարարում են, որ երթուղային տաքսիները աստիճանաբար բերվում են հարկման դաշտ, բայց իրականությունն ամենեւին էլ չի համապատասխանում ասվածին: Վերոնշյալն ապացուցելու համար նախ ներկայացնենք պետական ատյաններից տրամադրված ցուցանիշները:

Ցանկալին ներկայացվում է որպես իրականություն

Դեռեւս 2001 թ.-ին նախկին քաղաքապետ (ներկայումս Բնական մենաշնորհների կարգավորման հանձնաժողովի նախագահ) Ռոբերտ Նազարյանն իր հրապարակային ելույթներում հայտարարում էր, որ նախորդ տարվա համեմատ 900-1000 միկրոավտոբուս է բերվել հարկման դաշտ: Նույնը հետագայում ասում էր քաղաքապետարանի տրանսպորտի վարչության պետ Արեգ Բարսեղյանը: Այժմ համեմատենք ասվածը պաշտոնական տվյալների հետ:

Համաձայն հարկային պետական ծառայության, 2000 թ.-ին հաստատագրված հարկ վճարող երթուղայինների թիվը եղել է, միջին հաշվով, ամսական 1550 մեքենա: 2002 թ.-ին, այսինքն երկու տարի անց, դարձյալ ըստ նույն ծառայության, միջին հաշվով ամսական 1723 մեքենայի համար է հարկ վճարել: Թվաբանական պարզագույն գործողություն կատարելով, ակնհայտ է դառնում, որ ոչ թե 900-1000, այլ 200-ից էլ պակաս միկրոավտոբուս է բերվել հարկման դաշտ, այն էլ ոչ թե 2001 թ., այլ 2002 թ.-ին:

Կարծես թե 2002 թ.-ի աշնանը Երեւանի միկրոավտոբուսային 118 երթուղիների շահագործման համար հայտարարված մրցույթները հարմար առիթ էին իրական պատկերը հստակեցնելու եւ հարկային պարտավորություններից խուսափելը բացառելու համար: Սակայն, դժբախտաբար, այդ առիթը նույնպես չօգտագործվեց:

Մրցույթների արդյունքներում երթուղիների սպասարկման համար ընտրվեցին 2406 միկրոավտոբուսներ: Դրանց մոտ 60 տոկոսը «ՌԱՖ», 27 տոկոսը «Գազել», 5 տոկոսը «Երազ», մնացածն այլ մակնիշի մեքենաներ են: Բոլոր 2406 միկրոավտոբուսների աջ եւ ձախ

Այս տարբերանշանն է փակցված մրցույթով ընտրված երթուղային տաքսիների վրա:

կողմերին փակցվեցին Երեւանի քաղաքապետարանի էլիպսաձեւ տարբերանշանները, ինչը թույլ է տալիս տարբերակել օրինական եւ ապօրինի երթեւեկող միկրոավտոբուսները: Տրանսպորտի վարչության պետի կարծիքով, վերջիններս չեն գերազանցում մրցույթով ընտրվածների ընդհանուր թվի 20 տոկոսը: Առաջ անցնելով նշենք, որ անգամ հպանցիկ դիտարկմամբ, այդ թիվը չի կարող համապատասխանել իրականությանը: Դրա մասին փոքր-ինչ հետո: Իսկ մինչ այդ փորձեցինք տեղեկանալ, թե այս 2003 թ.-ին գոնե 2406 երթուղայինների դիմաց հաստատագրված վճար վճարվո՞ւմ է:

Օրինական, բայց ստվերային

Պարզվում է, որ Երեւանի երթուղիներում կարող է փոխադրումներ իրականացնել մրցույթով ընտրված, քաղաքապետարանի տարբերանշանը փակցված միկրոավտոբուս, որի շահագործման համար, սակայն, հաստատագրված վճար չի վճարվում: Այդ մասին են վկայում դարձյալ հարկային պետական ծառայության տվյալները, ըստ որոնց, 2003 թ.-ի անցած ամիսներին մայրաքաղաքում փոխադրումներ իրականացնող միջին ամսական 2119 միկրոավտոբուսի համար է հարկ վճարվում: Ստացվում է, որ պետական իշխանությունը ոչ միայն հասարակությանն է խաբում, այլեւ ինքն իրեն, չխոսելով արդեն այն մասին, որ 900-100 միկրոավտոբուսները ստվերից հարկման դաշտ բերելու հայտարարություններն այժմ էլ իրականություն չեն դարձել: Բացի դրանից, այս փաստն ինքնին խոսում է այն մասին, որ ստվերային փոխադրումների ծավալները շատ ավելին են, քան տրանսպորտի վարչության պետ Արեգ Բարսեղյանի նշած 20 տոկոսը: Փաստորեն, 2406 պաշտոնապես գործող երթուղայինների մոտ 12 տոկոսն արդեն իսկ հարկման դաշտից դուրս է:

Վերջում ցանկանում ենք ընդգծել, որ վերոնշյալ պատկերը ստացել ենք բացառապես պաշտոնական տվյալների համադրման արդյունքում: Իսկ թե «որքա՞ն են ապօրինի փոխադրումներ իրականացնող մեքենաների ընդհանուր թիվը եւ պետբյուջեն շրջանցող գումարների չափը» հարցի պատասխանը ստանալու համար անցկացրինք սեփական ուսումնասիրություն եւ ստացանք հետեւյալ ցուցանիշները:

Մոտ 2000 երթուղային տաքսիներ ստվերում

Պարզելու համար, թե որքան միկրոավտոբուս է այս կամ այն երթուղում երթեւեկում ապօրինի, հետեւյալ դիտարկումը կատարեցինք: Յուրաքանչյուր երթուղում արձանագրեցինք կոնկրետ միկրոավտոբուս, հաշվարկելով մինչ նրա վերադարձը նույն կետ, անցած տվյալ համարի բոլոր երթուղայինները՝ օրինական եւ ապօրինի:

Պարզեցինք, որ մեկ ամբողջական պտույտը, կախված երթուղու երկարությունից, մեքենաների քանակից, տեւում է նվազագույնը 2 ժամ, առավելագույնը՝ 2,5-3 ժամ (ներառյալ վերջնականգառներում սպասելը): Ուսումնասիրեցինք 20 երթուղիներ՝ ինչպես Երեւանի կենտրոնով անցնող, այնպես էլ առանց դրա տարբեր թաղամասերը միմյանց կապող, 100 դրամ եւ 50 դրամ արժողությամբ տեղափոխման սակագնով: Արդյունքում ստացել ենք հետեւյալ պատկերն ըստ առանձին երթուղիների, կոնկրետ օրերով.

Անցկացրած հետազոտության արդյունքում պարզեցինք, որ 20 երթուղիներում ընդհանուր առմամբ երթեւեկել է 578 միկրոավտոբուս, որից 293-ը տարբերանշաններով, 285-ը՝ առանց տարբերանշանների: Աղյուսակում բերված տվյալներից երեւում է, որ ոչ մի երթուղի չի սպասարկվում առանց, այսպես ասած, «ձախ» մեքենաների: Խնդիրն այն է, թե որտեղ որքան են դրանք կազմում:

	Երթուղիները եւ տեղափոխման արժեքը	Երթեւեկած մեքենաների ընդհանուր թիվը	Տարբերանշաններով երթեւեկած մեքենաները	Առանց տարբերանշանների (ստվերային) երթեւեկած մեքենաները	Ուսումնասիրության օրը
1.	թ. 110 (100 դրամ)	48	17	31	8.08.2003 թ.
2.	թ. 67 (100 դրամ)	34	9	25	8.08.2003 թ.
3.	թ. 11 (50 դրամ)	35	24	11	8.08.2003 թ.
4.	թ. 68 (50 դրամ)	25	9	16	8.08.2003 թ.
5.	թ. 34 (50 դրամ)	31	25	6	9.08.2003 թ.
6.	թ. 1 (50 դրամ)	23	21	2	9.08.2003 թ.
7.	թ. 35 (100 դրամ)	19	10	9	9.08.2003 թ.
8.	թ. 71 (100 դրամ)	19	12	7	11.08.2003 թ.
9.	թ. 55 (100 դրամ)	17	1	16	11.08.2003 թ.
10.	թ. 37 (100 դրամ)	32	16	16	11.08.2003 թ.
11.	թ. 53Ա (100 դրամ)	30	15	15	11.08.2003 թ.
12.	թ. 83 (100 դրամ)	21	11	10	11.08.2003 թ.
13.	թ. 36 (100 դրամ)	34	15	19	13.08.2003 թ.
14.	թ. 76 (100 դրամ)	48	20	28	13.08.2003 թ.
15.	թ. 62 (100 դրամ)	20	3	17	13.08.2003 թ.
16.	թ. 86 (100 դրամ)	22	11	11	13.08.2003 թ.
17.	թ. 95 (100 դրամ)	16	5	11	13.08.2003 թ.
18.	թ. 40Ա (100 դրամ)	22	17	5	14.08.2003 թ.
19.	թ. 70 (100 դրամ)	48	36	12	14.08.2003 թ.
20.	թ. 57 (100 դրամ)	34	15	19	14.08.2003 թ.

Կան եւ համեմատաբար օրինական գործող (թ. 1, թ. 34, թ. 40Ա, թ. 70), եւ հավասարապես «ձախ» ու տարբերանշաններով մեքենաները շահագործող (թ.. 37, թ. 36, թ. 83, 86 եւ այլն), եւ գլխավորապես «ձախ» մեքենաները նախընտրող (թ. 55, թ. 110, թ. 67, թ. 62 եւ այլն) տնտեսվարողներ:

Վերոնշյալ 20 երթուղիները ամբողջի (118 երթուղի) մոտ 17 տոկոսն են կազմում: Այստեղ ստացված տվյալները եթե տարածենք բոլոր երթուղիների վրա, ապա կստանանք մոտ 3400 շահագործվող միկրոավտոբուս: Դրանից 1715-ը տարբերանշաններով փոխադրումներ իրականացնողներն են, 1685-ը՝ առանց տարբերանշանների: Հիշեցնենք, որ ստվերային գործունեություն են իրականացնում նաեւ տարբերանշաններ փակցրած շուրջ 300 միկրոավտոբուսներ, որոնք

Առանց տարբերանշանների երթուղային տաքսիները սովորական երեւույթ են դարձել:

հաստատագրված վճար չեն վճարում: Արդյունքում հարկերից խուսափող երթուղայինների ընդհանրական թիվը ստանում ենք մոտ 2000:

Կարող է հարց առաջանալ օրինական երթեւեկող երթուղայինների թվերի հակասության վերաբերյալ: Ըստ Երեւանի քաղաքապետարանի, դրանք 2406-ն են, ըստ մեր հետազոտության՝ 1715-ը: Պատասխանը պարզ կլինի, եթե նկատի ունենանք, որ մեր ուսումնասիրությունն անց է կացվել ամռանը՝ արձակուրդների ամենաեռուն շրջանում: Այդ ընթացքում ուղեւորահոսքը, նույն տրանսպորտի վարչության դիտարկումներով, նվազում է մոտ 30 տոկոսով: Հիշյալ 30 տոկոսն էլ այն 700 միկրոավտոբուսներն են, որոնց շահագործման անհրաժեշտությունն ամռան ամիսներին վերանում է:

Վերջնարդյունքում բոլոր թվերը համընկնում են: Մեր ստացած 1715-ին երբ ավելացնում ենք 700-ը, ստացվում է քաղաքապետարանի նշած 2406-ին մոտ թիվ: Դրան գումարած 1685 առանց տարբերանշաններով երթեւեկողները, ստանում ենք մոտ 4100 միկրոավտոբուս: Դրանցից մոտ 2000-ը՝ առանց տարբերանշանների երթեւեկող 1685-ը, գումարած տարբերանշաններով երթեւեկող, բայց հաստատագրված հարկ չվճարող մոտ 300-ը, գործում են ստվերային:

Որքան չի ստանում պետբյուջեն եւ ով է պատասխանատուն

Երեւանի քաղաքապետարանի տրանսպորտի վարչությունից եւ հարկային պետական ծառայությունից տեղեկացանք, որ հաստատագրված վճարը «ՌԱՖ» մակնիշի միկրոավտոբուսների համար կազմում է ամսական 28 հազար 600 դրամ, «Գազելների» համար 33 հազար 800 դրամ: Նկատի ունենալով, որ երթուղայինների մեծամասնությունը «ՌԱՖ» միկրոավտոբուսներ են, որպես միջին գումար կարելի է ընդունել 30 հազար դրամը: Դարձյալ պարզ թվաբանական գործողություն կատարելով, կարելի է ստանալ պետբյուջեից, այսինքն՝ բոլորիցս գողացվող գումարը: 2000 ապօրինի շահագործվող մեքենաների համար այդ թիվը կազմում է 60 մլն դրամ ամսական (ավելի քան 100 հազար դոլար) կամ 720 մլն դրամ տարեկան (ավելի քան 1 մլն 200 հազար դոլար):

Գուցե սա պետբյուջեի ընդհանուր մուտքերի համեմատ այնքան մեծ գումար չէ, բայց այն կարելի էր ուղղել որեւէ կոնկրետ սոցիալական կամ հասարակական նշանակության ծրագրի իրականացմանը: Օրինակ՝ թեկուզ նույն տրանսպորտի բնագավառում հնարավոր կլիներ պահպանել թ. 7 տրամվայի երթուղին, որից գլխավորապես օգտվում են սոցիալապես անապահով մարդիկ: Թերեւս կարիք էլ չկա մանրամասնելու, թե այդ գումարների կարիքը զգացող որքան այլ լուծման կարոտ խնդիրներ կան: Սակայն առայժմ այդ գումարը մուտք է գործում առանց այդ էլ գերշահույթներ ստացող այս բիզնեսի մի քանի տասնյակ անձանց գրպանները:

«Ո՞վ պետք է լուծի այս խնդիրը եւ ինչո՞ւ չի անում» հարցերից առաջինի վերաբերյալ կարող ենք հստակորեն արձանագրել, որ նախ եւ առաջ սա Երեւանի քաղաքապետարանի տրանսպորտի վարչության լուծելիք խնդիրն է: Այս կառույցն է կազմակերպում եւ անցկացնում երթուղիների շահագործման մրցույթները, հետեւաբար պարտավոր է նաեւ վերահսկողություն սահմանել տնտեսվարողների հետ կնքված պայմանագրային գործունեության վրա դրա ամբողջ ժամկետի (3 տարի) ընթացքում:

Հաջորդ պատասխանատուն հարկային պետական ծառայությունն է, որը պարտավոր է հետեւել եւ բացահայտել ստվերային գործունեություն իրականացնողներին: Այսօր կարող ենք արձանագրել, որ երկուսն էլ այս հարցում իրենց պարտականությունները չեն կատարում: Իսկ մյուս՝ «Ինչո՞ւ չեն կատարում» հարցի առնչությամբ կարող ենք հստակորեն ընդգծել, որ այս առթիվ բերվող օբյեկտիվ կամ սուբյեկտիվ պատճառաբանությունները հասարակությանը սկզբունքորեն չեն հետաքրքրում:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Միջազգային

Նախորդ համարում «Ազգը», անդրադառնալով Բաղդադում ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության դեմ կատարված ահաբեկչական հարձակմանը, կարծիք էր հայտնել, որ ահաբեկչության հետեւանքով զոհված ներկայացուցիչները ոչ միայն իրաքցի մահապարտի, այլեւ Իրաքի նկատմամբ ԱՄՆ-ի ագրեսիվ քաղաքականության, երկրի օկուպացման, այդ քաղաքականությունն ու օկուպացումը ՄԱԿ-ի մասնակցությամբ օրինականացնելու պաշտոնական Վաշինգտոնի նկրտումների զոհն են դարձել:

Կարծիքի համար հիմք էր ծառայել Բաղդադում ՄԱԿ-ի ներկայացուց- էր մինչեւ Բաղդադում ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության պայթեցումը:

Այդ ընթացքում ասպարեզ է իջել առ այսօր անհայտ «Մուհամմեդի երկրորդ բանակի զինյալ առաջամարտիկների» կազմակերպությունը եւ ստանձնել օգոստոսի 19-ին Բաղդադում ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության դեմ կատարված ահաբեկչական հարձակման պատասխանատվությունը: Միաժամանակ, կազմակերպությունը նախազգուշացրել է Արեւմուտքի երկրներին, որ չփորձեն Իրաք զորք ուղարկել:

«Մուհամմեդի երկրորդ բանակի զինյալ առաջամարտիկների» նախազգուշացումը ի՞նչ ազդեցու- թյան ԱՄՆ-ի որոնումները: Այսպիսով, կձախողվի երկրի վերահսկողությունը ՄԱԿ-ի իրավասությանը հանձնելու նրա նախաձեռնությունը: Դա կհանգեցնի ԱՄՆ-ի իրաքյան քաղաքականության ձախողմանը: Դրա հետեւանքով կստեղծվեն նաեւ ամերիկյան տարածաշրջանային քաղաքականության ձախողման անհրաժեշտ նախադրյալները:

Համենայն դեպս, հակաիրաքյան պատերազմի ավարտից առ այսօր Իրաքում սպանված ամերիկյան զինվորների թիվը երեկվա տվյալներով 63-ի էր հասել, էլ չենք խոսում վիրավորների մասին: Ուրեմն, ԱՄՆ-ին նույնիսկ չի հաջողվում ապահովել իր

Իրաքում ԱՄՆ-ի խնդիրը երկրի կայունացումը չէ, այլ ամերիկյան օկուպացիային իրաքցիների համառ դիմադրությունը

չության վերաբացումը, որը փաստորեն օրինականացնելով Իրաքի ամերիկյան օկուպացիան, միաժամանակ օրինականացնում էր նաեւ այդ երկրի դեմ միջազգային հանրության անտեսելու գնով ԱՄՆ-ի սանձազերծած պատերազմը:

Այդ առումով պատահական չէր ահաբեկչական վերոհիշյալ գործողության ժամանակը: Բաղդադում ՄԱԿ-ի ներկայացուցչությունը պայթեցվեց այն ժամանակ, երբ ամերիկացիները, բախվելով իրաքցիների համառ դիմադրությանը, որի հետեւանքով ամերիկյան զինվորի սպանությունը Իրաքում վերածվել էր ամենօրյա երեւույթի, երկրի վերահսկողությունը ՄԱԿ-ի իրավասությանը հանձնելու պատրաստակամություն էին հայտնել:

Քանի որ հանձնումը ենթադրում է Իրաքում տեղակայված ամերիկյան զորքերի համալրումն այլ երկրների զորքերով, ուստի ամենեւին չի կարող պատահական լինել ԱՄՆ-ի պետքարտուղար Քոլին Փաուելի օգոստոսի 21-ի հանդիպումը ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանի հետ: Թուրքական հանրային հեռուստատեսության տվյալներով, հանդիպման համար Փաուելը մեկնել է Նյու Յորք, հայտնելով Անանին վերոհիշյալ պատրաստակամության մասին, խնդրել է, որ նա նպաստի Իրաքում ԱՄՆ-ի միջազգային աջակցության որոնումներին:

Նույն աղբյուրի համաձայն, Անանն իր հերթին դիմել է այն պետություններին, որոնք դեմ լինելով հակաիրաքյան պատերազմին մասնակցությունից հրաժարվել էին, եւ կոչ է արել նրանց նպաստել Իրաքի կայունացմանը: Ըստ երեւույթին կոչը նպատակին չի ծառայել, որ Լեհաստանը որոշել է իր զորամիավորումները դուրս բերել Իրաքից, իսկ Ճապոնիան հրաժարվել է Իրաք զորք ուղարկելու որոշումից, որը ընդունվել

թյուն կներգործի Արեւմուտքի երկրների վրա, ցույց կտա ժամանակը: Սակայն Իրաքից լեհական զորամիավորումները դուրս բերելու Լեհաստանի եւ զորք ուղարկելուց հրաժարվելու Ճապոնիայի որոշումը եթե չի բխում նախազգուշացումից, այնուամենայնիվ, ի վնաս ԱՄՆ-ի է:

Ինչ վերաբերում է Բաղդադում ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության պայթեցմանը, ապա դա լուրջ հարված է Իրաքի, այսպես կոչված, կայունացմանը միջազգային հանրությանը մասնակից դարձնելու եւ շնորհիվ դրա երկրի վերահսկողությունը ՄԱԿ-ի իրավասության հանձնելու ԱՄՆ-ի նախաձեռնությանը: Եթե այս ամենին գումարենք Իրաքում ամերիկյան զինվորների ամենօրյա սպանությունները, ապա պատկերն ամբողջական կդառնա:

Չի բացառվում, որ արեւմտյան երկրներն անարձագանք թողնեն Կոֆի Անանի կոչը եւ Ճապոնիայի օրինակով, փաստորեն, հակադրվեն Իրաք զորք ուղարկելու միջոցով նրա կայունացմանը նպաստելու առաջարկին: Այդ դեպքում ի չիք կդառնան Իրաքում միջազգային աջակցու- զինվորի անվտանգությունը: Քանի որ դա ամերիկյան օկուպացիային իրաքցիների դիմադրության արդյունքն է, իսկ դիմադրությունը վկայությունն է վերահսկողության բացակայության, ուստի ԱՄՆ-ի խնդիրը ՄԱԿ-ի վերահսկողության միջոցով Իրաքի կայունացումը լինել չի կարող: Դա, ըստ երեւույթին, միջազգային հանրությունն իրաքցիներին հակադրելը եւ կայունացման պատասխանատվությունն այդ նպատակին ծառայեցնելն է:

Սա նշանակում է, որ ԱՄՆ-ն Իրաքում խճճվել է: Հարցը, սակայն, խճճվելը չէ, այլ դիմադրության հետագա ուժեղացման հավանականությունը: Դա ինքնաբերաբար կմեծացնի ամերիկացի զինվորների շրջանում կատարվող սպանությունների աճի հավանականությունը, պարտությունը նրա համար կդառնա անխուսափելի: Այս պայմաններում ԱՄՆ-ն այլ ելք չի ունենա, քան հեռանալ Իրաքից: Ուրեմն, Վաշինգտոնը կանգնած է իրաքցիների դիմադրությունը ամեն գնով կոտրելու հրամայականի առջեւ:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Բաղդադի ահաբեկչությանը թերեւս օժանդակել են Իրաքի հատուկ ծառայությունները

Մինչդեռ պատասխանատվությունը ստանձնել է արաբական մի կազմակերպություն

Արաբական «Ալ Արաբիա» հեռուստաընկերությունը երեկ ստացել է հայտարարություն, որի համաձայն Բաղդադում օրերս տեղի ունեցած խոշոր ահաբեկչությունը՝ ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության պայթեցումը, կազմակերպել է «Մուհամմեդի երկրորդ բանակի զինված ավանգարդ» խմբավորումը: Ահաբեկիչները սպառնում են մարտնչել բոլոր օտարերկրացիների դեմ եւ այսուհետեւ էլ համանման քայլեր ձեռնարկել:

Վերջին տվյալներով Բաղդադում ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության շենքի պայթեցման հետեւանքով զոհվել է 23 մարդ, այդ թվում Իրաքում ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի հատուկ ներկայացուցիչ Սերժիու Վիեյրա դի Մելլուն:

Չնայած վերոհիշյալ ահաբեկչական կազմակերպությունն ստանձնել է պայթյունի պատասխանատվությունը, միջադեպի քննությամբ զբաղվող ամերիկացի մասնագետները կարծում են, որ ահաբեկիչներին թերեւս աջակցել են ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության անվտանգության ծառայության իրաքցի աշխատակիցները:

Պաշտոնական անձանց հայտարարությունները վկայակոչելով՝ «Նյու Յորք թայմսը» գրում է, որ անվտանգության ծառայության աշխատակիցներից շատերը Իրաքի հատուկ ծառայությունների նախկին գործակալներ են, որոնց վարձել են ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության շենքի պահպանության նպատակով: Թերթի տվյալներով, քննիչները ներկայումս հարցաքննում են շենքի պահապաններին:

Ամերիկացիներին առավել շատ մտահոգում է այն պարագան, որ պայթուցիկով լցված բեռնատար մեքենան կանգնեցված է եղել հենց ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության ղեկավար Սերժիու Վիեյրա դի Մելլուի պատուհանի տակ:

Հարցաքննության ժամանակ անվտանգության ծառայության իրաքցի աշխատակիցներից երկուսը հրաժարվել են պատասխանել քննիչների հարցերին՝ վկայակոչելով իրենց «դիվանագիտական անձեռնմխելիությունը»:

«Ազգն» արդեն տեղեկացրել է, որ ՄԱԿ-ի ներկայացուցչությունը գործում է նախկին «Կանալ-հոթել» հյուրանոցի շենքում: Ամերիկացի պաշտոնական անձանց կարծիքով, շենքի անվտանգության ծառայության աշխատակիցներից շատերը Իրաքի նախկին նախագահ Սադդամ Հուսեյնի կողմնակիցներ են:

Իրենք՝ ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչները, կասկածամտորեն են վերաբերվում ամերիկացիների ենթադրություններին: Գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանի պաշտոնական ներկայացուցիչ Ֆրեդ Էքհարդը լրագրողներին հայտարարել է, որ «չարժե փաստերը զատել ենթադրություններից», եւ որ ՄԱԿ-ի աշխատակիցները ջանում են պարզել, թե իրականում ինչ է տեղի ունեցել:

Մ.ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Դեմոկրատները փորձում են տապալել Բուշին

«Քաղաքական գործողությունների արդար եւ չափավոր կոմիտե» հասարակական կազմակերպությունն ինտերնետ ցանցում բացել է «Հետ կանչենք Բուշին» (www.bushrecall.org) հատուկ էջը, որտեղ նախագահ Ջորջ Բուշի գործողություններից դժգոհ բոլոր անձինք կարող են ստորագրել նրա պաշտոնանկությունը պահանջող հատուկ հանրագիրը:

Կոմիտեի հիմնադիրներն են նախկին նախագահ Բիլ Քլինթոնի մամլո քարտուղար Ջո Լոքարտը եւ Դեմոկրատական կուսակցության քաղաքական խորհրդատուներից Մայք Լյուքսը: Հականախագահական նոր արշավը հիշեցնում է անցյալում Կալիֆոռնիայի նահանգապետ Գրեյ Դեյվիսի դեմ ծավալված արշավը, երբ հանրապետականների նախաձեռնած հանրաքվեի հետեւանքով Դեյվիսը ստիպված եղավ վաղաժամկետ հրաժարական տալ:

Նախագահի դեպքում իրադարձությունների զարգացման նույն տարբերակը բացառվում է, քանի որ ԱՄՆ սահմանադրությունն արգելում է նախագահի հրաժարականն ըստ հանրաքվեի արդյունքների: Բայց դեմոկրատները լայն արշավ են ծավալել Բուշի վերընտրություն թույլ չտալու նպատակով: «Մենք լոկ ուզում ենք մարդկանց հիշեցնել, որ Դեյվիսի մասին ասվածները կարելի է վերագրել նաեւ նախագահ Բուշին», լրագրողներին հայտարարել է Մայք Լյուքսը:

Մոտ ժամանակներս կոմիտեն դրամական միջոցներ կհանգանակի իր կողմնակիցներից: Դրամը կծախսվի Ջորջ Բուշի վերընտրության կանխման արշավի ֆինանսավորման վրա: Կոմիտեն գործելու է հասարակական այլ խմբերի հետ համատեղ:

Բուշի կողմնակիցները հրաժարվել են մեկնաբանել դեմոկրատների նոր նախաձեռնությունը:

ԿՀՎ-ն կրկնապատկում է գաղտնի գործակալների թիվը

Կենտրոնական հետախուզական վարչությունը մտադիր է կրկնակի ավելացնել օպերատիվ աշխատողների թիվը, որոնք ԱՄՆ-ից դուրս մասնակցելու են գաղտնի առաքելությունների: Ասոշիեյթեդ պրես գործակալությունը հաղորդում է, որ այդ նպատակով էապես ավելացվել են պատրաստման կենտրոններում կուրսանտների ընդունելության ծավալները:

Այսօր կենտրոնների շրջանավարտների միջին տարիքը 29 է: Նրանց 1/3-ը կանայք են: Նորաթուխ հետախույզների մեծ մասը տիրապետում է գոնե մեկ օտար լեզվի, 70 տոկոսը երբեւէ չի աշխատել կառավարական կամ ռազմական կառույցներում: Շատերն առեւտրային ընկերությունների նախկին հաջողակ աշխատակիցներ են:

Վերջին տարիներին ԿՀՎ-ն նախընտրում է հավաքագրել մասնավորապես չինական եւ արաբական ծագումով ամերիկացիների, ինչպես նաեւ չինարենին եւ արաբերենին տիրապետող անձանց:

2001 թ. սեպտեմբերի 11-ի ահաբեկչություններից հետո ամերիկյան հետախուզությունում ծառայել ցանկացողների թիվը կտրուկ աճել է: Այդ դեպքերին հաջորդած մեկ տարվա ընթացքում ԿՀՎ-ն ստացավ դիմորդների 170 հազար կենսագրականներ: 2003 թ. արդեն ստացվել է ավելի քան 100 հազար կենսագրական:

Իսլամամետ կառավարության թեկնածուն Իլհամ Ալիեւն է

Սկիզբը՝ էջ 1

«Մենք խոսում ենք Իրաքում ժողովրդավարության հաստատման մասին, բայց հանդուրժում ենք Ադրբեջանի պարագան: Իշխանությունը Հեյդար Ալիեւից Իլհամ Ալիեւին փոխանցելու իրողությունը նման է Սիրիայի պարագային, երբ Հաֆեզ Ասադին փոխարինեց որդին՝ Բաշարը: Նույնը պատրաստվում էր Իրաքում, եւ եթե Հուսեյնի վարչակարգը չտապալվեր, ապա Սադդամին փոխարինելու էր Ուդեյը», ասաց Չանդարը:

Մեկ այլ հայտնի քաղաքական մեկնաբան՝ Սամի Քոհենը նկատեց,* որ Ադրբեջանում նախագահական ընտրությունները տեղի են ունենալու հոկտեմբերի 15-ին եւ տակավին վաղ է ասել, որ Հեյդար Ալիեւին փոխարինելու է որդին, թեեւ նման հավանականությունը շատ իրական է:

«Չեմ կարծում, որ Էրդողանի կառավարությունը Բաքվում ունի իր թեկնածուն: Այո, արտգործնախարար Գյուլը հայտարարել է, որ աջակցում է Իլհամ Ալիեւին, բայց միաժամանակ նշել է, որ Ադրբեջանի համար ժողովրդավարությունը նույնպես կարեւոր է: Թուրքիայի համար Ադրբեջանը եղել է եւ կլինի մեծ դաշնակից, անկախ նրանից, թե Բաքվում ով կլինի իշխանության», ասաց Կոհենը:

Չանդարի կարծիքով՝ Թուրքիայի իսլամամետ կառավարությունը չունի հնարավորություն, որ Ադրբեջանի ներքաղաքական գործընթացներում կարողանա ինչ-ինչ չափանիշներ թելադրել:

«Թուրքիան, ընդհանուր առմամբ, որեւէ ռազմավարություն չունի Ադրբեջանի հետ հարաբերություններում», ասաց Չանդարը:

Սամի Կոհենի կարծիքով, Ադրբեջանում իշխանափոխությունը բացասաբար չի անդրադառնա Ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման վրա:

«Եթե Իլհամ Ալիեւն ընտրվի նախագահ, ապա Հայաստանի հետ խաղաղ բանակցությունները կշարունակվեն: Ադրբեջանում ով էլ դառնա նախագահ՝ Իլհամը թե ընդդիմության որեւէ ներկայացուցիչ, Ղարաբաղում ռազմական գործողությունների վերսկսումը շատ քիչ հավանական է», ասաց Կոհենը:

Ջենգիզ Չանդարը նշում է, թե քանի դեռ Հեյդար Ալիեւը ողջ է, պատերազմի վերսկսումը գրեթե անհավանական է, բայց «երբ նա վախճանվի, իրավիճակը կարող է դուրս գալ վերահսկողությունից»:

«Ոչ պատերազմ, ոչ խաղաղություն» իրավիճակը շատ վտանգավոր է: Մեկուկես տարի առաջ ես եղա Ղարաբաղում եւ, ծանոթանալով աշխարհագրական դիրքին, հասկացա, թե ինչու հայերը չեն հեռանում գրավյալ տարածքներից: Եթե հայերը հեռանան Ադրբեջանի գրավյալ տարածքներից, ապա Ղարաբաղը կմնա անպաշտպան», ասաց Չանդարը:

Ադրբեջանի վարչապետ Իլհամ Ալիեւը Բաքվում հայտարարել է, որ ԼՂ հարցի կարգավորման մեկ սցենար գոյություն ունի. հայկական ուժերը հեռանում են Ադրբեջանի գրավյալ տարածքներից, ապա քննարկվում է ԼՂ կարգավիճակի խնդիրը:

«Ղարաբաղի հարցում Բաքվի եւ Երեւանի դիրքորոշումները 180 աստիճանով տարբեր են: Ադրբեջանում կգտնվի՞ մի գործիչ, որն ընդունի, որ պատերազմում Ադրբեջանը պարտվել է եւ պետք է զիջումների գնալ: Հաջորդ օրը նա կարժանանա Էլչիբեյի դատաստանի... ԼՂՀ հարցում Թուրքիան ունի կողմնակալ դիրքորոշում: ԼՂ հարցում Թուրքիան չի կարող լինել անաչառ», ասաց Չանդարը:

«Օզալն ինձ ուղարկեց Մութալիբովի մոտ»

Ջենգիզ Չանդարը մեր զրույցում հիշեց մի դեպք, որը տեղի էր ունեցել 1991 թ., երբ ինքը նախագահ Թուրգութ Օզալի խորհրդականն էր:

«Օզալն ինձ ուղարկեց Բաքու՝ մի առաջարկությամբ, որով փորձում էր ճեղքել ԼՂ հարցում Այազ Մութալիբովի ճկունությունը: Այդ առաջարկության էությունը տարածքների փոխանակման մասին էր: Պատերազմը նոր էր սկսվել: Ադրբեջանը Հայաստանին զիջում է Լաչինը եւ Ղարաբաղի մի մասը, իսկ Ղարաբաղի մյուս մասը Շուշիով, ինչպես նաեւ Զանգեզուրը (Մեղրին) տրվում է Ադրբեջանին: Մութալիբովն ինձ ասաց, որ չի կարող ընդունել Օզալի այդ առաջարկությունը: Ես մտածեցի, որ նա հավանաբար վախենում է Իրանի գործոնից: Բայց Մութալիբովի բացատրությունն այլ էր: Նա ասաց, որ Զանգեզուրը եղել է ադրբեջանական տարածք, եւ Ստալինն է տվել հայերին: Ինչո՞ւ մենք պետք է ադրբեջանական Լաչինը փոխանակենք ադրբեջանական Զանգեզուրի հետ», հիշեց Չանդարը:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Անկարա

Կինո

ՕՁԻ ԿԱՇԻՆ

Շվեդ ռեժիսոր Ինգմար Բերգմանը, որ 90-ամյա Միքելանջելո Անտոնիոնիի կողքին կինոյի ոսկեդարի վերջին մոհիկաններից մեկն է, բոլորեց կյանքի 85 տարին: Ներկայացվող հարցազրույցը վարտեսի հետ (ի դեպ, երկարամյա «լռության ուխտից» հետո նա վերջերս նկարահանել է տիպիկ բերգմանյան եւս մի դրամա՝ «Սարաբանդը») թարգմանված է «Նուվել» ֆրանսիական շաբաթաթերթից:

- Մի անգամ դուք ասել եք. «Ֆիլմ նկարել՝ նշանակում է սառաղել»: Պատճառն այն է, որ ֆիլմ նկարահանելիս փորձում եք դրա օգնությամբ լուծե՞լ ձեզ տանջող խնդիրները:

- Ես ավելի պարզ կասեի: Ֆիլմ նկարելը տանջալից գործ է, որովհետեւ ամեն առավոտ ստիպված ես գնալ ստուդիա՝ լավ գիտենալով, որ ինը-տասը ժամ պիտի մնաս այնտեղ եւ պարտավոր ես օրական նկարահանել ֆիլմից երեք րոպեն: Այդպես շարունակվում է հիսուն, ութսուն, կամ էլ հարյուր օր: Նման աշխատանքի վերջում դու կիսամեռ ես: Հյուծիչ աշխատանք է, որը պահանջում է մոլեգնություն, կիրք: Իսկական տառապանք է, որ մաշում է մարմինդ ու հոգիդ: Լավագույնին հասնելու համար ստիպված ես շարունակ հաղթահարել ինքդ քեզ: Ոչ մի այլ արվեստագետ չի ենթարկվում այդպիսի ճնշման: Ջութակահարը պետք է մտածի սոսկ իր գործի, երբեմն էլ նվագախմբի մասին: Բայց նա պատասխանատու է միայն իր համար: Մինչդեռ ռեժիսորը պարտավոր է ղեկավարել արտակարգ բարդ մի մեխանիզմ եւ պատասխան տալ այն ամենի համար, ինչ կարող է պատահել այդ մեխանիզմի՝ դերասանների, տեխնիկական անձնակազմի եւ նկարահանող խմբի հետ:

- **Ավելի քան 50 ֆիլմ նկարահանելով՝ դուք ինչ-որ նոր բան հայտնաբերեցի՞ք ձեր մեջ:**

- Հուսով եմ: Բայց դրա համար պարտական եմ ոչ այնքան ֆիլմերիս, որքան կյանքին: Հիմա շատ բաներ ավելի լավ եմ հասկանում: 25 տարեկանում թվում է, տիրում ես աշխարհին, մտքերդ, տեսակետներդ հիմնավոր են, դու հստակ գիտես, թե ինչպես է կառուցված աշխարհը, ամեն ինչ հասկացել ես: Դու երիտասարդ աստծո մարմին ունես, հոգիդ մաքուր է: Բայց իրականում հեռու չես գնացել մանկությունից: Եվ միայն հետագայում ես գիտակցում, թե իրականությունն ինչ բարդ է:

Կյանքը հորձանուտ է, որի ուժը նախօրոք հայտնի չէ: Ոմանց հաջողվում է այդ հորձանուտին դիմակայել, մյուսները սուզվում են դրա մեջ եւ դանդաղ անհետանում... Իմ տարիքում մարդ արդեն ճանաչում է իրեն եւ դեռեւս ժամանակ ունի շրջապատի հանդեպ ավելի բարի ու մեծահոգի լինելու: Վրա է հասնում հոգեկան անդորրի ժամանակը: Դա հիանալի է: Ծերությունը միշտ չէ, որ հաճելի է, բայց շատ բան սկսում ես ավելի գնահատել: Մի անգամ Ստրավինսկին ինձ ասաց. «Ես երջանիկ եմ, որ երկար ապրեցի, որովհետեւ վերջապես ինձ սկսեցին դուր գալ Բրամսի «Սիրո երգե՞րը»: Ես էլ կուզենայի նույնն ասել:

- **Ի՞նչն էր ձեզ մղում ֆիլմեր նկարահանելու:**

- Մի անգամ ես ասացի, որ սկսել եմ նկարահանել՝ իմ խնդիրներից ազատվելու համար: Ուզում էի լավ ռեժիսոր դառնալ, որովհետեւ անձնա-

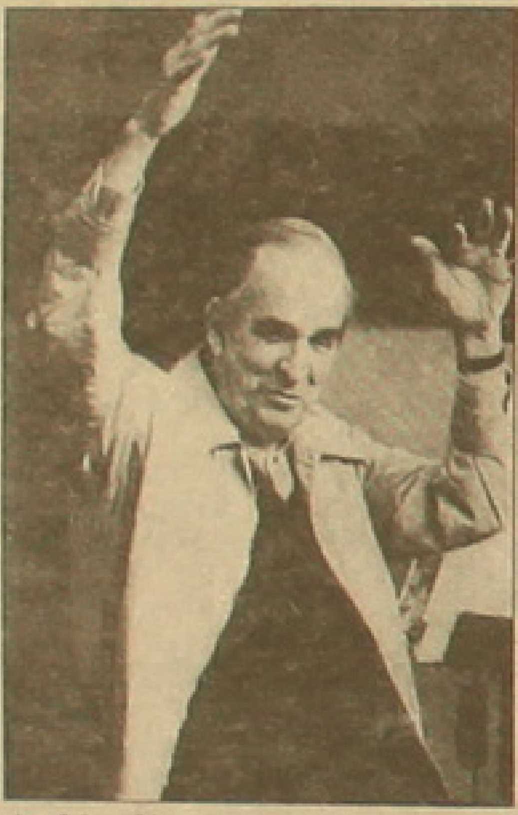

կան կյանքում հաջողակ չեղա, որովհետեւ կինոստուդիայում եւ թատրոնում աշխատելիս ինձ երջանիկ էի զգում: Հիմա էլ այդ նույն զգացումն ունեմ: Չգիտեմ՝ հաջողվե՞ց փախուստս: Իրոք, չգիտեմ: Համենայն դեպս, իմ բախտը այնքանով բերեց, որ կարող էի տարվել աշխատանքով: Հոգսերը վանելու հիանալի միջոց է:

- **Այդ փախուստի ընթացքում դուք, ըստ էության, ձեր խնդիրները լուծում էիք դրանց մասին ֆիլմեր նկարելով:**

- Աշխատանքի միջոցով ես չէի խուսափում այդ խնդիրներից: Ուղղակի դրանց վերաբերվում էի մասնագիտորեն, բայց՝ պահում որոշակի տարածության վրա: Ես չէի խորանում սեփական խնդիրներիս մեջ, պարզապես դրանք դարձնում էի խաղի նյութ, մեղմում շատ տխուր կամ ուրախ պահերը: Մարդկանց թվում է, թե երբ կյանքումդ ամեն ինչ լավ է, կատակերգություններ ես նկարում, իսկ երբ ամեն ինչ վատ է, դիմում ես ողբերգության: Այնինչ «Ամառային գիշերվա ժպիտները» ես նկարահանեցի կյանքիս ամենածանր շրջանում:

- **Ո՞րն է ձեր կենսափիլիսոփայությունը:**

- «Փիլիսոփայություն» բառը փոխարինեք «բարոյախոսությամբ», եւ ես կպատասխանեմ: Ամենօրյա որոշումները հենվում են բարոյախոսության վրա, դրանք ոչ մի կապ չունեն փիլիսոփայության հետ: Ինձ բավական է եւ իմ բարոյախոսությունը: Դա նման է չորս բառի մեջ ամփոփված կանոնի: Ես պետք է ճշտապահ լինեմ: Իրոք, եթե տասը րոպե ուշանում եմ ժամադրությունից, հեռագիր եմ ուղարկում: Խոստումներս աշխատում եմ կատարել: Իսկ գալով կինոստուդիա կամ թատրոն՝ միշտ ասում եմ ինձ, որ ստամոքսս, գլխացավս կամ տրամադրությունս նշանակություն չունեն: Միայն աշխատանքը նշանակություն ունի: Երբ հոգիդ անհանգիստ է, իսկ իմ հոգին միշտ խռովքի մեջ է, հարկավոր է շատ զգույշ ու ճշտապահ լինել: Ես սեփական փորձից գիտեմ, որ ամենավատ բանը կատարվում է այն ժամանակ, երբ համակերպվում ես ցասմամբ: Դա շատ վտանգավոր պահ է եւ ինձ համար, եւ շրջապատիս: Ես լավ եմ ճանաչում մարդկանց, տեսնում եմ նրանց ամբողջ ներքինը եւ կարող եմ այնպիսի բան ասել, որն ածելու պես կկտրի: Խոսքերը կարող են լիովին փչացնել հարաբերությունները ուրիշ մարդու հետ եւ նույնիսկ ոչնչացնել նրան: Ես լավ գիտեմ, թե ինչպես կարելի է վիրավորել մարդուն, ճզմել նրան: Այնպես որ իմ բարոյախոսությունը պարզ է. այդպես մի արա...

- **Ձեր ֆիլմերում կանայք իմաստուն են եւ ուժեղ: Իսկ տղամարդիկ եսամոլ են, անհամբեր, հիմար եւ պատրաստ են սիրուց հրաժարվել հանուն աշխատանքի կամ արվեստի:**

- Ներքին տարբերությունները տղամարդու եւ կնոջ միջեւ էական չեն: Այդ տարբերություններն ստեղծում է հասարակությունը, դրանք արտաքին բնույթի են:

- **Երբ դուք 1965-ին Հոլանդիայում էրազմի մրցանակ ստացաք, հայտարարեցիք, թե արվեստը «մեր օրերում առանձնակի դեր չի խաղում»:**

- Արվեստը ի զորու չէ մեզ իշխանություն տալ եւ մեր կյանքի ընթացքը փոխելու հնարավորություն: Կողքից ամեն շարժում ազդեցիկ է երեւում, եւ թվում է, թե մեծ կենսական ուժ ունի: Այդպես էլ արվեստագետները, եթե կողքից նայենք, մաքառում են եւ շատ եռանդուն, որպեսզի իրենց եւ պակաս շահագրգիռ հասարակության համար ստեղծեն մեկ այլ աշխարհի պատկերներ: Բայց այս աշխարհում, որքան էլ դա տխուր է, տեղ չկա նրանց ստեղծագործության եւ գաղափարների համար: Ընդհանրապես, երբ արվեստն ազատ է, բայց ցինիկ ու անպատասխանատու, իսկ շուրջը կյանքն է եռում տենդագին, դա ինձ հիշեցնում է մրջյուններով լեփլեցուն օձի կաշի: Օձն արդեն վաղուց մեռած է, նեխել է, կորցրել իր թույնը, իսկ նրա կաշին դեռ շարժվում է՝ շփոթ կյանքով լի:

Բայց ես կյանքի ուրիշ ձեւ չգիտեմ, ինչպիսին էլ լինի այն կաշին, որի մեջ գալարվում եմ: Ես չգիտեմ, թե ով է տեսել իմ ֆիլմերը, եւ ում են դրանք պետք եկել, միայն գիտեմ, որ ես այդ ֆիլմերն ստեղծել եմ:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՉԿԱՅԱՑԱԾ ԵՐԿՅԱԿԸ

Եւ մեկը մեծ կինովարպետների շարքից՝ Ֆեդերիկո Ֆելլինին, որի մահվան տասնամյա տարելիցը կլրանա հոկտեմբերին, «Էսպրեսսո» իտալական շաբաթաթերթի էջերում պատմել է Ինգմար Բերգմանի հետ իր հանդիպումների եւ նրա ֆիլմերից ստացած տպավորությունների մասին:

- **Պրն Ֆելլինի, դուք երեւի լսել եք, որ Բերգմանը «Մոգական լապտեր» գրքից հետո մի ուրիշ գիրք է գրել՝ «Պատկերները»:**

- Ես մինչեւ օրս այդ նոր ստեղծագործությունից միայն մի պարբերություն եմ կարդացել, որտեղ նա պատմում է, որ երկու շաբաթ դահլիճում փակվելով՝ վերանայել է իր ֆիլմերն ու ասել՝ բոլորը գլուխգործոցներ են: Դա ինձ դուր եկավ: Ես երբեք իմ կինոնկարները վերանայելու քաջություն չէի ունենա:

- **Ինչպե՞ս ծանոթացաք Բերգմանի հետ:**

- Նա, Կուրոսավան եւ ես պետք է համատեղ նկարահանեինք «Եռյակ» ֆիլմը: Ենթադրվում էր, որ ժապավենը կազմված կլինի երեք դրվագից. այդպիսին էր մի ամերիկացի պրոդյուսերի մտահղացումը: Դրան հետեւեց նամակների փոխանակություն, որոնք լի էին բավական չափազանցված երկկողմ հաճոյախոսություններով ու հիացմունքով: Բայց Կուրոսավան այդ ժամանակ շատ ծանր վիճակում էր, նյարդային համակարգը խիստ քայքայված էր, եւ նա մտադիր էր նույնիսկ հարակիրի անել...

- **Ուստի չմիացավ ձեզ, եւ մնում էր «Երկյակ» վերնագրով ֆիլմ նկարել...**

- Դա մեկմեկու լավ ճանաչելու առիթ էր: Դրանից երկու տարի առաջ Հռոմում ես արդեն հանդիպել էի Բերգմանին՝ բարեկամական, փոխադարձ հարգանքով լեցուն երկտողեր փոխանակելուց հետո: Եվ այսպես, մենք հանդիպեցինք եւ ամբողջ երեկո անդադար խոսեցինք, առանց թարգմանչի, միայն մեզ հասկանալի լեզվով: Ֆիլմի պրոդյուսերի հրավիրած մամուլի ասուլիսում ես հանպատրաստից հորինեցի, թե «Երկյակ» ֆիլմը կանանց մասին է լինելու: Բերգմանը, որ նրբազգաց ու շատ խելոք մարդ է, կես խոսքից հասկացավ ինձ եւ հաստատեց ասածս: Պրոդյուսերը եւս, իսկույն կողմնորոշվելով, հայտարարեց, թե ֆիլմը կկոչվի «Սիրային երկյակ»:

- **Իսկ ինչու՞ այդ նախագիծը չիրականացավ:**

- Մենք մի քանի անգամ եւս հանդիպեցինք Հռոմում, նա հատուկ գալիս էր իր Ֆորյո կղզուց, որտեղ մշտապես ապրում է: Հիշում եմ, մի անգամ հանդիպեցինք հյուրանոցային համարում, որի լուսամուտները, ինչպես ինձ թվաց, բառացիորեն մի քանի սանտիմետր էին հեռու հռոմեական մի եկեղեցու զանգակատնից, այնպես որ մեր ձայները շարունակ խլացնում էր ուղղակի դժոխային կոչնահարությունը: Մենք դուրս եկանք միջանցքում խոսելու: Նա ասաց, որ լավ կլիներ, եթե կանանց նվիրված մեր ֆիլմում ինչ-որ պահի դերասանուհիներին փոխանակեինք, այսինքն՝ նրա դերասանուհին «անցներ» իմ դրվագ եւ հակառակը: Մենք ուսանողների պես հրճված էինք այդ նախագծով, եւ մեզ, իհարկե, ոչ ոք մտադիր չէր խանգարել. ֆիրման նույնիսկ սցենարի հետ ծանոթանալու միտք չուներ, մեզ լիովին վստահում էին: Նախատեսել էինք նաեւ, որ ես կմիջամտեմ նրա դրվագին, կմեկնեմ Ստոկհոլմ, կփոխարինեմ նրան, կնկարահանեմ իր նովելի մի հատվածը, իսկ հետո նա կգա Հռոմ եւ մի հատված կնկարահանի իմ դրվագում: Իհարկե, մի քիչ անհեթեթ միտք էր, բայց՝ զվարճալի: Բայց ֆիրմայի նախագահը փոխվեց, նորեկը սցենարի հետ ծանոթանալու ցանկություն հայտնեց, մենք պետք է մի քանի անգամ էլ հանդիպեինք: Երեւի Բերգմանը դժգոհ էր դրանից: Մի խոսքով, ամեն ինչ ջուրն ընկավ:

- **Իսկ ի՞նչ տպավորություն են գործել ձեզ վրա Բերգմանի ֆիլմերը:**

- «Մորու բացատը» ֆիլմով նա մեկ անգամ եւս ապացուցեց. կինոն բնավ էլ ամեն ինչ ժապավենին դրոշմող կինոխցիկի արգասիքը չէ: Դա ավելի խոր, բարդ բան է. կինոխցիկը կարող է ժապավենին դրոշմել այն, ինչ քո ներսում է, կարող է վրդովել քեզ եւ անուրջների գիրկը տանել, ամեն ինչ պատկերել միանգամայն անսովոր տեսակետից: Բերգմանի բոլոր ֆիլմերից ինձ ամենաշատն ապշեցրել է «Դեմքը»: Իմ կարծիքով, հենց այդ ֆիլմում է նա բացահայտել արվեստագետի էությունը, ցույց տվել նրան որպես պոետի, ոգեմիջնորդի, կախարդի: Հենց այստեղ է նա իր մասին անկաշկանդ ու անկեղծորեն պատմել: Բերգմանի մեջ ինձ միշտ զարմացրել են ոգեմիջնորդի ծիրին սահմանակից նրա ընդունակությունները: Պետք է նշել նաեւ, որ նրա գործերում միշտ ինչ-որ կպչուն, մթին, սառնաշունչ ու գերեզմանային բան կա. դա գրավում է, հմայում եւ միաժամանակ՝ վախեցնում ու վանում:

- **Ոմանք ասում են, թե Բերգմանի ֆիլմերը տաղտկալի են, թե նա չարաշահում է հոգեվերլուծությունը...**

- Տաղտկալի՞. ամենեւին, համենայն դեպս, ինձ համար այդպես չէ: Նրա ֆիլմերն այնքան լի են տառապանքով, ծածուկ սպառնալիքով, որ ուղղակի չես հասցնում ձանձրանալ: Բերգմանի ձեռագիրը ոչ մեկի հետ չես շփոթի: Բավական է թեկուզ մի կադր տեսնես, իսկույն ասում ես, որ դա նրա կադրն է. միայն Բերգմանի գործերում է լուսավորությունն այդքան թունդ-անկենդան, իսկ դեմքերն այնպիսին են, որ մաշկի տակ զգում ես գանգի ուրվագծերը... Այդ մարդը կարողանում է լիովին ինքնադրսեւորվել, եւ ես անսահման հիացած եմ նրանով:

ՀԱՋՈՐԴ ՇԱԲԱԹ ՀԵՌՈՒՍՏԱԷԿՐԱՆՆԵՐԻՆ

ԱՐԺԵ ԴԻՏԵԼ

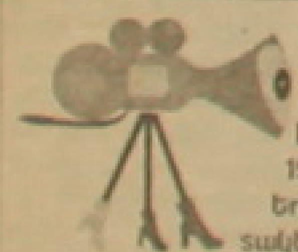

28 օգոստոսի, 00.20 Պրոմեթեւս

■ **«Երեկ, այսօր, վաղը»★★★**: Ռեժիսոր՝ Վիտտորիո Դե Սիկա: Դերերում. Սոֆի Լորեն, Մարչելլո Մաստրոյաննի: Իտալիա, 1963:

Երեք նովելներից հյուսված կենցաղային կատակերգություն, «Օսկարի» դափնեկիր:

30 օգոստոսի, 12.40 Հ1

■ **«Վեսթսայդյան պատմություն»★★★**: Ռեժիսորներ՝ Ռոբերտ Ուայզ, Ջերոմ Ռոբինս: Դերերում. Նատալի Վուդ, Ռիչարդ Բեյմեր, Ռիտա Մորենո, Ջորջ Չակիրիս: ԱՄՆ, 1961:

Դասական մյուզիքլ, «Ռոմեո եւ Ջուլիետ»-ի արդիականացված տարբերակը (5 «Օսկար»):

30 օգոստոսի, 13.00 Պրոմեթեւս

■ **«Լորենս Արաբացի»★★**: Ռեժիսոր՝ Դեյվիդ Լին: Դերերում. Փիթեր Օ'Թուլ, Օմար Շարիֆ, Էնթոնի Քուին: Մեծ Բրիտանիա, 1962:

7 «Օսկարի» արժանացած կենսագրական կոթող առաջին աշխարհամարտի նշանավոր հերոսի մասին:

30 օգոստոսի, 00.35 НТВ

■ **«Բարբարելլա»★**: Ռեժիսոր՝ Ռոժե Վադիմ: Դերերում. Ջեյն Ֆոնդա, Ջոն Ֆիլիպ Լո: Ֆրանսիա - Իտալիա, 1968:

Գիտաֆանտաստիկ կինոկոմիքս:

31 օգոստոսի, 19.45 Կենտրոն

■ **«Անավարտ պիես մեխանիկական դաշնամուրի համար»★★★**: Ռեժիսոր՝ Նիկիտա Միխալկով: Դերերում. Ալեքսանդր Կալյագին, Անտոնինա Շուրանովա, Եվգենյա Գլուշենկո, Նիկիտա Միխալկով, Օլեգ Տաբակով: ԽՍՀՄ, 1977:

Սան-Սեբաստիանի կինոփառատոնի գլխավոր մրցանակը շահած տրագիկոմեդիա՝ չեխովյան մոտիվներով:

31 օգոստոսի, 22.45 Հ1

■ **«Դերասանները»★★★**: Ռեժիսոր՝ Բերտրան Բլիե: Դերերում. Միշել Սեռո, Ժոզիան Բալասկո, Ալեն Դելոն, Ժերար Դեպարդյո, Ժան-Պոլ Բելմոնդո: Ֆրանսիա, 2000:

Դերասանի կյանքը աբսուրդ կատակերգություն է:

31 օգոստոսի, 00.05 Երեւան

■ **«Չափազանց գեղեցիկ քեզ համար»★★**: Ռեժիսոր՝ Բերտրան Բլիե: Դերերում. Ժերար Դեպարդյո, Ժոզիան Բալասկո, Կարոլ Բուքե: Ֆրանսիա, 1989:

Անսովոր սիրային պատմություն (5 «Սեզար» եւ Կաննի հատուկ մրցանակ):

Էջը պատրաստեց
ԶԱՎԵՆ ԲՈՅԱՋՅԱՆԸ

Քառյակը շարունակում է պայքարը

Համահայկական 3-րդ խաղերի ծրագրում ընդգրկված 10 մարզաձեւերից առավել մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում բասկետբոլի մրցումները: Ինչպես եւ նախորդ խաղերում, այս անգամ էլ համառ պայքար է ծավալվել հաղթողի կոչման համար: Ենթախմբային հանդիպումներից հետո հայտնի էին դարձել այն ութ ուժեղագույն թիմերը, որոնք շարունակում էին պայքարը մրցանակային տեղերի համար: Տղամարդկանց մրցաշարում քառորդ եզրափակիչում կայացած չորս հանդիպումներից երկուսում բավական թեժ մրցակցություն էր ծավալվել: Դա վերաբերում է Վալեյ-Սոչի եւ Բեյրութ-Թեհրան հանդիպումներին: Երկու մրցախաղերում էլ մինչեւ վերջին րոպեները դժվար էր որոշել հաղթողին: Խաղն ընթանում էր փոխնիփոխ հաջողությամբ: Վալեյի բասկետբոլիստներն ի վերջո կարողացան 10 միավորի առավելությամբ հաղթել Սոչիի թիմին (80-70): Բեյրութից ժամանած մարզիկները թեհրանցի բասկետբոլիստներին զիջեցին 7 միավորի տարբերությամբ (79-86):

Կայացած մյուս երկու մրցախաղերում կողմերից մեկի առավելությունն ակնհայտ էր: Երեւանի թիմը փասադենացի բասկետբոլիստների հետ մրցախաղում հենց սկզբից տիրեց նախաձեռնությանը եւ մինչեւ հանդիպման ավարտը ավելացնում էր միավորների տարբերությունը: Ի վերջո, երեւանցիները մրցակցին պարտության մատնեցին 91-51 հաշվով եւ մտան կիսաեզրափակիչ: Գլենդեյլի բասկետբոլիստներն էլ առանց մեծ ճիգեր գործադրելու պարտության մատնեցին Ֆրանկֆուրտի թիմին (94-68):

Կանանց մրցապայքարում կիսաեզրափակիչի ուղեգրի համար համառ մրցակցություն գրեթե չընթացավ: Հստակ բացահայտ էր մոսկվացիների առավելությունը գյումրեցիների նկատմամբ (93-39): Գլենդեյլի բասկետբոլիստուհիները 92-64 հաշվով պարտության մատնեցին Ստեփանի թիմին: Կիսաեզրափակիչ մտան նաեւ երեւանցիները՝ առավելության հասնելով Լոս Անջելեսի թիմի նկատմամբ (89-57): Ստեփանակերտցիները հաղթեցին Փասադենայի թիմին (94-69):

Առաջատարները Հայաստանի ներկայացուցիչներն են

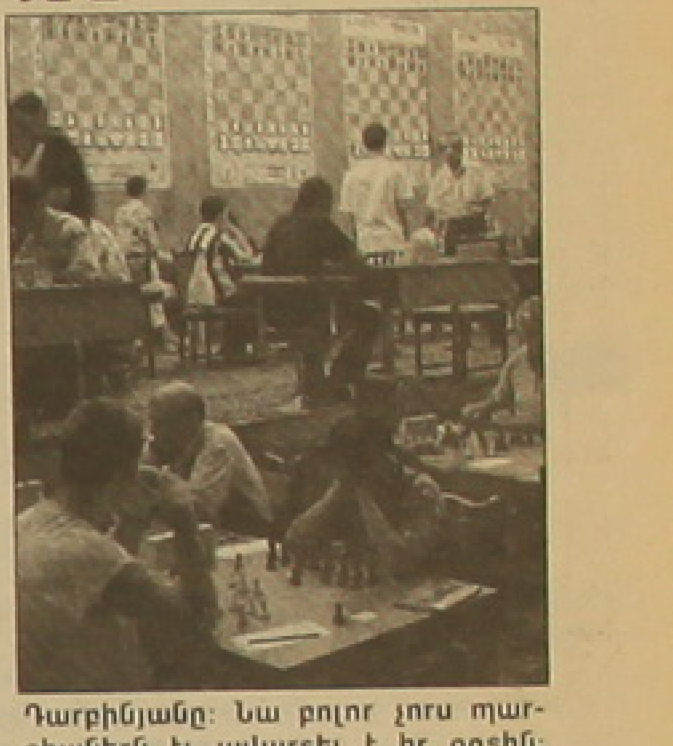

Համահայկական խաղերի շախմատի մրցաշարում հիմնականում տոն են տալիս Հայաստանի ներկայացուցիչները: Մրցակարգի համաձայն, տղամարդկանց մրցաշարին մասնակցելու իրավունք է տրվել 2300-ից ցածր անհատական գործակից ունեցող շախմատիստներին, իսկ կանանց մրցավեճին մասնակցում են 2150-ից ցածր անհատական գործակից ունեցող շախմատիստուհիները: Հաղթողին որոշելու համար անցկացվելու է 7 տուր:

Տղամարդկանց մրցաշարին մասնակցում են 33 շախմատիստներ: Չորս տուրից հետո մրցաշարում եռիշխանություն է հաստատվել: 100 տոկոսանոց արդյունքով մրցաշարային աղյուսակը գլխավորում են Հակոբ Վարդանյանը, Դավիթ Պետրոսյանն ու Վարդան Մովսիսյանը: 4-րդ տուրում նրանք հերթական հաղթանակները տոնեցին: Հակոբ Վարդանյանը սպիտակներով հաղթեց Լեւոն Բաբուջյանին, Վարդան Մովսիսյանն առավելության հասավ Տիգրան Պետրոսյանի նկատմամբ, իսկ Դավիթ Պետրոսյանը շահեց պարտիան Միքայել Մամիկոնյանի հետ մրցավեճում: Առաջատարներից կեսական միավորով հետ են մնում Գոռ Վիրաբյանն ու Վարդան Դանիելյանը:

Կանանց մրցապայքարին մասնակցող 25 շախմատիստուհիներից լավագույն արդյունքն ունի Անի Դարբինյանը: Նա բոլոր չորս պարտիաներն էլ ավարտել է իր օգտին: Չորրորդ տուրում Անին պարտության մատնեց Լիա Մարտիրոսյանին, որը մինչ այդ ընթանում էր առանց միավորի կորուստի: Առաջատարին կես միավորով է զիջում Նունե Դարբինյանը: Նունեն առաջին երեք տուրերում միայն հաղթանակներ էր տոնել, իսկ ահա չորրորդում ոչ-ոքի խաղաց երազիկ Խաչատրյանի հետ: 3-ական միավորով հաջորդ տեղերում են Կարինե Ալթունյանը, Վարդուհի Քալաշյանը, Սաթենիկ Ալթունյանն ու Անահիտ Խառատյանը:

Կիսաեզրափակիչի մասնակիցները հայտնի են

20 թիմեր էին վիճարկում ֆուտզալի համահայկական խաղերի չեմպիոնի կոչումը: Նախնական փուլում թիմերը բաժանվել էին 5 ենթախմբի՝ յուրաքանչյուրում՝ 4-ական թիմ: Ենթախմբային մրցախաղերում հաջորդ փուլի ուղեգրի համար հիմնականում համառ պայքար ծավալվեց: Ճիշտ է, կային թիմեր, որոնք իրենց խաղամակարդակով զիջում էին մրցակիցներին: Արդեն հայտնի են դարձել կիսաեզրափակիչի զույգերը:

Քառորդ եզրափակիչ հանդիպումներում հասկատես անզիջում պայքար ծավալվեց Գյումրու եւ Վանաձորի թիմերի միջեւ: Նվազագույն առավելությամբ (4-3) հաջորդ փուլ մտան վանաձորցիները: Պայքարը շարունակում են նաեւ Սան Պաուլոյի ֆուտբոլիստները, որոնք 8-5 հաշվով պարտության մատնեցին Կահիրեի թիմին: Թբիլիսիի թիմը բացահայտ առավելություն ուներ թեհրանցիների նկատմամբ, ինչն արտահայտվեց խաղի հաշվում (7-1): Երեւանցիներն էլ 5 գնդակի տարբերությամբ հաղթեցին ստեփանակերտցիներին (10-5):

Էդուարդ Վերանյանի սանձերն ավելի դիպուկ էին

Վճռական փուլ է թեւակոխել նաեւ ֆուտբոլի մրցաշարը, որի նկատմամբ հետաքրքրությունը բավականին մեծ է: Քառորդ եզրափակիչ փուլում չափազանց համառ ու անզիջում պայքար ծավալվեց կիսաեզրափակիչի ուղեգրերի համար: Երկու մրցախաղերի ելքը վճռեցին 11 մ հարվածաշարերը: Մեծ հետաքրքրություն էր առաջացրել Բառնաուլի եւ Մոսկվայի թիմերի մրցավեճը: Բառնաուլցիներն ընթացիկ մրցաշարում բավականին գրագետ խաղ են ցուցադրում, աչքի են ընկնում վարպետությամբ: Քառորդ եզրափակիչում նրանք հանդիպեցին Մոսկվայի թիմի համառ դիմադրությանը: Վերջինիս դեկը ստանձնել է երեւանի «Արարատի» եւ Աբովյանի «Կոտայքի» նախկին ֆուտբոլիստ Էդուարդ Վերանյանը: Թիմում հանդես են գալիս նաեւ նախկին խաղընկերները՝ Սերգեյ Հայրբաբամյանն ու Գեղամ Եդիգարյանը: Մոսկովյան թիմն էլ այս մրցաշարում աչքի է ընկնում կայուն մրցելույթներով, արդյունավետ խաղով: Բառնաուլցիների հետ խաղում մոսկվացիները ջանք ու եռանդ չխնայեցին հաջողության հասնելու համար: Խաղի հիմնական ժամանակում կողմերը մեկական գնդակ փոխանակեցին: Հաղթողին որոշելու համար նշանակվեց 11 մ հարվածաշար, որն ավելի հստակ իրագործին մոսկվացի ֆուտբոլիստները (5-3): Նույն ճակատագրին արժանացավ նաեւ Հոլիվուդի եւ Բեյրութի թիմերի մրցախաղը: Այստեղ էլ խաղի հիմնական ժամանակում թիմերը մեկական անգամ հասան հաջողության՝ հանդիպման ելքը վճռելով 11 մ հարվածաշարով: 3-1 հաշվով հաղթեցին բեյրութցիները:

Գյումրիի եւ Վալեյի ֆուտբոլիստների մրցավեճն անչափ անհաշտ մրցակցությունում անցավ: Գյումրեցիները 2-3 հաշվով պարտվեցին Վալեյի ֆուտբոլիստներին: Եվ միայն Թեհրանի ու Ստեփանի թիմերի մրցավեճում էր, որ կողմերից մեկը բացահայտ առավելության հասավ: Թեհրանցիներն իրենց հայրենակիցների դարպասը 3 անպատասխան գնդակ խփեցին եւ շարունակում են պայքարը գլխավոր մրցանակի համար:

Ատրիպտիզ ակումբը թիմի հովանավոր

Ֆուտբոլի Շոտլանդիայի երկրորդ դիվիզիոնի առաջնության մասնակից «Էյրդրի յունայթեդ» թիմի հովանավոր է դարձել Գլազգոյի «Յոթերորդ երկինք» ստրիպտիզ ակումբը: Ֆուտբոլային ակումբը հիմնադրվել է անցյալ տարի եւ Շոտլանդիայի առաջնությունում փոխարինել է պարտքերի պատճառով կազմալուծված «Էյրդրիոնիանզին»: Ակումբի նախագահ Ջիմ Բալենտայնը բավական ժամանակ թիմի ֆինանսավորման աղբյուր էր որոնում: Եվ ահա, բարեկամների հետ հաճախելով վերը նշված հաստատություն, նրան շատ դուր է եկավ այնտեղ տիրող մթնոլորտը եւ շուտով թիմի գլխավոր բաժնետիրոջ (Բալենտայնի հոր) սեղանին հայտնվեց բիզնես-ծրագիրը: Ըստ դրա, ստրիպտիզ-ակումբում պետք է տեղադրվի ֆուտբոլային թիմի գովազդային վահանակը, իսկ հաճախորդներին պետք է հնարավորություն ընձեռվի խաղերի աբոնեմենտները գնելու զեղչ գներով: Իրենց հերթին ակումբի պարուհիները պարտավորվել են ելույթներ ունենալ մարզադաշտում խաղերից առաջ եւ ընդմիջմանը, ինչը, Ջիմ Բալենտայնի համոզմամբ, կապահովի «Էկսելսիոր» մարզադաշտի հաճախելիության կտրուկ աճին: Այն նախատեսված է 10 հազար հանդիսականի համար: Ի դեպ, այդ ծրագրին դրականորեն է վերաբերում ակումբի նախագահի կինը՝ էն Մերին, որը նաեւ զբաղեցնում է գլխավոր տնօրենի պաշտոնը:

Իր այս ծրագրի մասին Բալենտայնը հետեւյալ կարծիքն է արտահայտել. «Ես հասկանում եմ, որ նման համագործակցությունը կարող է ոմանց դուր չգալ: Սակայն դրանում անբարո ոչինչ չեմ տեսնում: Դա բիզնես է: Այն շահավետ կլինի մեր ակումբի համար եւ ոչ միայն եկամուտ կբերի բաժնետերերին, այլեւ ուրախություն ու հաճույք կպատճառի թիմի երկրպագուներին»:

Կրկնակի հաջողություն

Բադմինտոնն առաջին անգամ է ընդգրկվել Համահայկական խաղերի ծրագրում: Հաղթողի կոչման համար պայքարի էին դուրս եկել 32 մարզիկներ եւ 24 մարզուհիներ: Չորսօրյա պայքարից հետո հայտնի դարձան մրցաշարի հաղթողները: Տղամարդկանց մենախաղում չեմպիոնի կոչումը վիճարկեցին Հայկ Միսակյանն ու Ռոբերտ Պողոսյանը: Հաջողությունն ուղեկցեց Միսակյանին: Զուգախաղում էլ Համահայկական խաղերի չեմպիոնի կոչմանն արժանացավ Հայկ Միսակյանը, որին ընկերակցում էր Բյուզանդ Ղասաբյանը:

Կանանց մրցաշարում էլ Աննա Նազարյանը հասավ կրկնակի հաջողության: Նա հաղթող ճանաչվեց թե՛ մենախաղում, թե՛ զուգախաղում: Զուգախաղում Աննայի հետ հաղթանակի բերկրանքը կիսեց Ռուզան Հակոբյանը:

Լոպեսը «Վալենսիայի» 3-րդ նորեկն է

Իսպանական «Վալենսիան» 4 մլն եվրոյով գնել է «Վիլյառեալի» կիսապաշտպան Խորխե Լոպեսին: Վերջինս ակումբի հետ քառամյա պայմանագիր է կնքել: 24-ամյա ֆուտբոլիստը «Վիլյառեալի» կազմում թեեւ մասնակցել է Ինտերտոտոյի գավաթի ընթացիկ խաղարկությանը, սակայն թիմի ղեկավարության հետ այդպես էլ համաձայնության չեկավ աշխատավարձի հարցում: Թեեւ Լոպեսի պայմանագրի ավարտին դեռ մեկ տարի կար, սակայն կողմերի համաձայնությամբ այն չեղյալ համարվեց: Լոպեսը գոհ է ճակատագրից, որ հայտնվել է «Վալենսիայում» եւ խոստացել է իր ողջ կարողությունները ներդնել թիմին օգտակար լինելու համար: Խորխե Լոպեսը նոր մրցաշրջանի շեմին «Վալենսիայի» 3-րդ նորեկն է: Մինչ այդ իսպանական ակումբը հրավիրել էր ուրուգվայցի կիսապաշտպան Ֆաբիան Կանոբիոյին եւ բրազիլացի հարձակվող Ռիկարդո Օլիվեյրային:

Հոլանդացիներն ավելի խելամիտ են

Հոլանդիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիան 25 հազար եվրոյով տուգանել է «Ֆեյենոորդին», որը հրաժարվել էր օլիմպիական հավաքականին տրամադրել Ռոբին վան Պերսիին եւ Գլեն Լովենսին: Հունիսին այդ ֆուտբոլիստները հրավիրվել էին հավաքական՝ մասնակցելու Բելառուսի հավաքականի հետ կայանալիք եվրոպայի առաջնության ընտրական մրցախաղին: Սակայն ակումբի ղեկավարությունը հրաժարվել էր նրանց գործուղել հավաքական: Փոխարենն այդ ֆուտբոլիստները «Ֆեյենոորդի» կազմում ուսումնամարզական հավաքի էին մեկնել Ճապոնիա: Ֆեդերացիայի որոշմամբ, այդ ֆուտբոլիստները կորակազրկվեն երկու խաղով, իսկ ակումբը կզրկվի 3 միավորից, եթե նման պահվածքը կրկնվի: Ինչպես տեսնում եք, ի տարբերություն ՀՖՖ-ի կարգապահական կոմիտեի գործող կանոնադրության, հոլանդացիները նման դեպքերում ավելի խելամիտ են գործում՝ սահմանափակվելով միայն ակումբին դրամական տուգանքի ենթարկելով:

Ժարդելն ընտրեց «Բոլտոնը»

Վերջին տարիների ամենաարդյունավետ ֆուտբոլիստներից մեկը՝ բրազիլացի հարձակվող Մարիո Ժարդելը, երկամյա պայմանագիր է կնքել պրեմիեր-լիգայի անբնորոշ թիմի՝ «Բոլտոնի» հետ: Ընդ որում, Ժարդելի համար անգլիացիները ոչ մի ֆունտ չեն վճարելու:

Վերջին տարիներին Ժարդելը հանդես էր գալիս պորտուգալական «Սպորտինգում»: Մրցաշրջանի ավարտին նա խզել էր պայմանագիրը թիմի հետ եւ բավական ժամանակ նոր ակումբ էր որոնում: «Ոսկե խաղակոշիկի» կրկնակի դափնեկիրն ի վերջո ընդունեց «Բոլտոնի» հրավերը, որին շատ կարգով հարձակվող էր անհրաժեշտ, քանի որ թիմի խաղացող Մայքլ Ռիկետսը տեղափոխվել էր «Միդլսբրո»: Ժարդելի ընդգրկումը թիմում մեծ ոգեւորությամբ է ընդունվել գլխավոր մարզիչ Սեմ Էլերդայսի կողմից: Նա նշել է, որ թիմին անհրաժեշտ էր սուր հարձակողական ոճի ֆուտբոլիստ, որը կարողանար դիպուկ հարվածներով եզրափակել գրոհները: Ըստ մարզչի, թիմում կային ֆուտբոլիստներ (Ջորկաեֆ, Օկոչա, Գարդներ), որոնք կարողանում էին գրոհներ կազմակերպել, սակայն անհրաժեշտ էր մեկը, ով հմտորեն կեզրափակեր դրանք:

Էնկեն չհանձնեց ֆինությունը

Գերմանացի դարպասապահ Ռոբերտ Էնկեի համար չափազանց անհաջող դասավորվեց նորամուտը Թուրքիայի «Ֆեներբահչեի» կազմում: 25-ամյա դարպասապահը, որին վարձավճարով «Բարսելոնը» տրամադրել էր թուրքական ակումբին, չհանձնեց ֆինությունը: Սեփական հարկի տակ «Ֆեներբահչեն» պարտվեց «Իստանբուլսպորից» եւ անհաջողության գլխավոր մեղավորը Էնկեն էր, որ 3 գոլ բաց թողեց: Նրա խաղն արժանացել է տեղի մասնագետների խիստ քննադատությանը: Այդ խաղից հետո Էնկեն խնդրել էր ակումբի ղեկավարությանը թույլատրել հեռանալ թիմից: Նրա խնդրանքը բավարարվել էր:

Նշենք, որ Մենխենգլադբախի «Բորուսիայում», Լիսաբոնի «Բենֆիկայում» եւ իսպանական «Բարսելոնում» հանդես եկած դարպասապահին թիմ էր հրավիրել «Ֆեներբահչեի» նոր գլխավոր մարզիչ, գերմանացի մասնագետ Քրիստոֆ Դաումը: Նա ենթադրում էր, որ Էնկեն արժանի փոխարինող կհանդիսանա «Բարսելոն» տեղափոխված Ռյուշտյուին, սակայն գերմանացի դարպասապահի սպասելիքները չարդարացան:

Էջը պատրաստեց
ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ՄԱՄԼՈ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԿԲ խորհրդի նիստում

ԿԲ խորհուրդը օգոստոսի 22-ի նիստում, որը վարում էր բանկի նախագահ Տ. Սարգսյանը, որոշեց նվազեցնել կնքվող ռեպո-համաձայնագրերի տոկոսադրույքը 1 տոկոսային կետով եւ սահմանել այն տարեկան 9 տոկոս: ԿԲ մյուս գործառնությունների տոկոսադրույքները մնացին անփոփոխ. տրամադրվող լոմբարդային վարկերինը՝ 20 տոկոս, իսկ ներգրավվող ավանդներինը՝ 5 տոկոս:

ԿԲ մամուլի ծառայությունը հրապարակում է ֆինանսական շուկայում ԿԲ գործառնությունների տոկոսադրույքների սահմանման վերաբերյալ ԿԲ խորհրդի օգոստոսի 8-ի նիստում ընդունված որոշման հիմնավորումը: «Հուլիսի 25-ից օգոստոսի 7-ն ընկած ժամանակահատվածում մակրոտնտեսական իրավիճակը եւ ֆինանսական շուկայի միտումները հետեւյալն էին.

Մակրոտնտեսական իրավիճակը

Ըստ ՀՀ ԿԲ դիտարկումների, նշված ժամանակահատվածում գրանցվել է 0.8% դեֆլյացիա՝ նախորդ ժամանակահատվածի 1% դեֆլյացիայի պայմանում: Բյուջեի միջին օրական հարկային եկամուտները կազմել են 1 մլրդ 36 մլն դրամ՝ նախորդ ժամանակահատվածի 790 մլն դրամի դիմաց:

Դրամավարկային քաղաքականություն

Այդ ժամանակահատվածի ծրագրավորման համաձայն փողի բազան պետք է աճեր 2 մլրդ 449 մլն դրամով եւ օգոստոսի 7-ի դրությամբ կազմեր 104 մլրդ 281 մլն դրամ: Փաստացի արդյունքներով գրանցվել են շեղումներ, եւ փողի բազան օգոստոսի 7-ի դրությամբ կազմել է 105 մլրդ 656 մլն դրամ:

ԶԱԱ-ի ցուցանիշն աճել է 819 մլն դրամով՝ ծրագրված 2 մլրդ 554 մլն դրամ աճի փոխարեն: ԶԱԱ-ի փոփոխությունը հիմնականում պայմանավորված է եղել 1 մլրդ 101 մլն դրամի բյուջեի արտարժութային եկամուտների ստացմամբ (Լինսի հիմնադրամ), 90 մլն դրամի սեփականաշնորհման արտարժութային գումարների ավելացմամբ, ինչպես նաեւ իրականացվել են 69 մլն դրամի չափով արտաքին պարտքի տոկոսագումարների վճարում եւ 303 մլն դրամի այլ փոխարկումներ:

Ծրագրավորման համաձայն նախատեսվել էր ԶՆԱ-ի 105 մլն դրամի չափով նվազում, սակայն արձանագրվել է 3 մլրդ 5 մլն դրամի աճ: Շեղումը պայմանավորված է հետեւյալ բաղադրատարրերի փոփոխությամբ՝ կառավարության զուտ պարտավորությունների ցուցանիշն աճել է 4 մլրդ 377 մլն դրամով, իսկ զուտ այլ ակտիվները նվազել են 352 մլն դրամով՝ նախատեսված համապատասխանաբար 455 մլն դրամի աճի եւ 110 մլն դրամի նվազման փոխարեն: Կառավարության պարտավորությունների փոփոխությունն իր հերթին պայմանավորված է եղել 4 մլրդ 522 մլն դրամի կենտրոնական գանձապետարանի միասնական հաշվի ծախսմամբ, կառավարության դեպոզիտների 79 մլն դրամի աճով եւ 67 մլն դրամի պետական պարտատոմսերի մարմամբ: Բանկերի պարտավորությունները նվազել են 1 մլրդ 20 մլն դրամով՝ 1 մլրդ 320 մլն դրամի ավանդների զուտ ներգրավման եւ բանկերին KfW վարկի 300 մլն դրամի չափով տրամադրման արդյունքում, որի պայմանում օգոստոսի 7-ի դրությամբ բանկերի պարտավորությունները կազմել են 6 մլրդ 330 մլն դրամ:

Օգոստոսի 1-ին նախորդած շաբաթվա ընթացքում փողի զանգվածը (առանց կուտակված տոկոսների) նվազել է 1 մլրդ 620 մլն դրամով եւ կազմել 200 մլրդ 873 մլն դրամ: Շրջանառության մեջ եղած կանխիկն աճել է 1 մլրդ 363 մլն դրամով, իսկ ավանդները նվազել են 3 մլրդ 56 մլն դրամով: Ցպահանջ արտարժութային ավանդներն աճել են 74 մլն դրամով, իսկ ցպահանջ դրամային ավանդները նվազել 2 մլրդ 829 մլն դրամով: Ժամկետային արտարժութային ավանդները նվազել են 145 մլն դրամով եւ կազմել 43 մլրդ 305 մլն դրամ: Պայմանավորված վերոգրյալով՝ դրամային զանգվածը նվազել է 1 մլրդ 547 մլն դրամով եւ օգոստոսի 1-ին կազմել 118 մլրդ 564 մլն դրամ:

Ֆինանսական շուկայի միտումները նշված ժամանակաշրջանում թղթակցային հաշիվների միջին մակարդակը կազմել է 15,380 մլն դրամ, իսկ պարտադիր պահուստավորումը՝ 11.8 մլրդ դրամ:

Ներքին արժութային շուկայում, ՊՊ առաջնային եւ երկրորդային շուկաներում դիտվել են հետեւյալ միտումները:

Ներքին արժութային շուկա ԿԲ կողմից վաճառվել է 427 հազ. ԱՄՆ դոլար՝ 578.55 դրամ փոխարժեքով եւ գնվել 160 հազ. ԱՄՆ դոլար՝ 568 դրամ փոխարժեքով: Միջբանկային շուկայում գործառնությունների համախառն ծավալը կազմել է 63 մլն ԱՄՆ դոլար, որից 28.6 մլն ԱՄՆ դոլարի առք եւ 34.4 մլն ԱՄՆ դոլարի վաճառք համապատասխանաբար 573.40 եւ 575.35 դրամ միջին կշռված փոխարժեքներով:

Նշված ժամանակահատվածում արտարժույթի շուկայում ձեւավորված ՀՀ դրամի փոխարժեքը ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ արժեզրկվել է 0.1%-ով՝ 574.48 դրամից մեկ ԱՄՆ դոլարի դիմաց հասնելով մինչեւ 574.88 դրամի:

ՊՊ առաջնային շուկա

Տեղի է ունեցել ՊՊ 2 թողարկում: Առաջին շաբաթում տեղաբաշխվել են 52-շաբաթյա պարտատոմսեր՝ 500 մլն դրամ ծավալով: Վերջինիս նկատմամբ պահանջարկը կազմել է 1 մլրդ 433 մլն դրամ (286.51%) եւ ձեւավորվել 10.53% եկամտաբերություն: Երկրորդ շաբաթվա ընթացքում իրականացվել է 39-շաբաթյա ՊԿՊ-երի թողարկում, որի նկատմամբ ձեւավորվել է 10.34% եկամտաբերություն: Այս ժամանակահատվածում ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից հետ են գնվել 24 եւ 36-ամսյա պետական պարտատոմսեր՝ համապատասխանաբար 37.5 մլն եւ 936 մլն դրամ ծավալներով, 10.55% ու 11% եկամտաբերություններով:

ՊՊ երկրորդային շուկա

Իրականացվել է 3 մլրդ 14 մլն դրամի գործարք 10.77% միջին կշռված եկամտաբերությամբ: Առաջին շաբաթվա ընթացքում իրականացվել է 914 մլն դրամի գործարք՝ 11.92%-ով, երկրորդ շաբաթվա ընթացքում՝ 2 մլրդ 100 մլն դրամի գործարք՝ 10.27%-ով:

Միջբանկային ռեպո գործառնություններ

Միջբանկային շուկայում իրականացված ռեպո գործառնությունների ծավալը կազմել է 5 մլրդ 990 մլն դրամ՝ 7.26% միջին կշռված փոխարժեքով: Առաջին շաբաթվա ընթացքում իրականացվել է 3 մլրդ 479 մլն դրամ ծավալով ռեպո գործարք՝ 7.34%-ով, երկրորդ շաբաթվա ընթացքում՝ 2 մլրդ 511 մլն դրամ ծավալով գործարք՝ 7.14%-ով:

Հաջորդ երկշաբաթյա ժամանակահատվածի ծրագրավորում Օգոստոսի 8-21-ն ընկած ժամանակահատվածում ԿԲ ԶԱԱ-ի ցուցանիշը, ծրագրավորման համաձայն, կաճի 1 մլրդ 921 մլն դրամով, ինչը կպահովվի 5 մլրդ 350 մլն դրամի բյուջեի արտարժութային եկամուտների ավելացման (Լինսի դրամաշնորհ եւ FSP դրամաշնորհ), 745 մլն դրամով արտաքին պարտքի ամորտիզացիայի եւ տոկոսագումարների վճարման, 364 մլն դրամի այլ փոխարկումների եւ 2 մլրդ 320 մլն դրամին համարժեք արտարժույթի վաճառքի արդյունքում:

Կառավարության զուտ պարտավորությունների ցուցանիշը կնվազի 931 մլն դրամով՝ հիմնականում կենտրոնական գանձապետարանի միասնական հաշվի 893 մլն դրամի կուտակման եւ 38 մլն դրամի պետական պարտատոմսերի մարման արդյունքում: Բանկերի պարտավորությունները կաճեն 70 մլն դրամով՝ ավանդների զուտ մարման արդյունքում եւ ժամանակաշրջանի վերջում կկազմեն 6 մլրդ 400 մլն դրամ: ԿԲ զուտ այլ ակտիվները կնվազեն 38 մլն դրամով: Վերոհիշյալ փոփոխությունները կհանգեցնեն ԶՆԱ-ի 899 մլն դրամով նվազման: Արդյունքում, երկշաբաթվա ընթացքում փողի բազան կաճի 1 մլրդ 22 մլն դրամով եւ կկազմի 106 մլրդ 677 մլն դրամ:

Ելնելով ֆինանսական շուկայում տոկոսադրույքների ձեւավորված միտումներից եւ ծրագրված ժամանակահատվածում ԿԲ-ի կողմից դրամային շուկային չմիջամտելու քաղաքականության ուղղվածությունից, ՀՀ ԿԲ խորհուրդը որոշեց տոկոսադրույքները թողնել անփոփոխ՝ ռեպո համաձայնագրերի տոկոսադրույքը սահմանել 10%, լոմբարդային վարկերի տոկոսադրույքը՝ 20% եւ բանկերից ներգրավված ավանդների տոկոսադրույքը՝ 5%:

ՀՀ ԿԲ մամուլի ծառայություն
22 օգոստոս, 2003թ.

UNIBANK

Годовые процентные ставки по срочным депозитам ЗАО "ЮНИБАНК"

Срок вклада	Частота выплат процентов	AMD	USD, EURO	
			До 10.000	От 10.001 до 100,000
30 дней	в конце срока	6	4	4,5
"Победа" 180 дней	в конце срока		9	
"Культура" 90 дней	в конце срока	9		
31 - 90 дней	в конце срока	8,5	7	7,5
	ежемесячно	8	6,5	7
91 - 182 дня	в конце срока	9	8	8,5
	ежемесячно	8	7	7,5
183 - 364 дня	в конце срока	10	9	9,5
	ежемесячно	9	8	8,5
365 дней и более	в конце срока	11	10	10,5
	ежемесячно	10	9	9,5

Вклады превышающие 50 млн. AMD или 100 тыс. USD, EURO - по индивидуальным ставкам.
Минимальная сумма срочных депозитов
- 50.000 AMD
- 100 USD, EURO

Адреса отделений и филиалов ЗАО "Юнибанк"

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОФИС:
375001 г. Ереван, ул. Амирян 12, тел: 539870, 539871
факс: 533052, SWIFT: UNIJAM22

филиал "Кентрон"
375001, г. Ереван, ул. Абовяна 26, тел: (3741) 542430 542431, 542432

филиал "Комитас"
375001 г. Ереван, ул. Комитаса 15/2, тел: (3741) 261838 261858, 261866

филиал "Ванадзор"
377222, г. Ванадзор, ул. Тигран Меци 53, тел: (37451) 40872, 40873

филиал "Гюмри"
377501, г. Гюмри, ул. Ахтанак 1, тел: (37441) 33055, 33051

FINCA
Small Loans-Big Changes

USAID-ի կողմից ֆինանսավորվող *FINCA* կազմակերպությունը հայտարարում է մրցույթ ներքին աուդիտորի պաշտոնի համար:

Թեկնածուները պետք է ունենան բարձրագույն ֆինանսական կրթություն, համակարգչային Word, Excel ծրագրերով աշխատելու փորձ եւ տիրապետեն ռուսերեն եւ անգլերեն լեզուների:

Դիմումների ներկայացման վերջին ժամկետը՝ 2003թ. սեպտեմբերի 1-ն է:

Անհրաժեշտ տեղեկությունների համար զանգահարել՝
58-48-63, 54-55-31, 54-55-32

Մեր հասցեն՝ **Երեւան, Ագաթանգեղոսի փ. 2ա ("Սպարտակ" մարզակումբի հարեւանությամբ)**

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանը

մրցութային կարգով աշխատանքի է հրավիրում

- Վարչական քարտուղար/գործավար (ճարտարագիտության բաժին)

Թեկնածուները պետք է ունենան բարձրագույն (ցանկալի է տեխնիկական) կրթություն, անգլերենի լավագույն իմացություն, առնվազն մեկ տարվա համապատասխան աշխատանքային փորձ եւ համակարգչի հետ աշխատելու հմտություններ (MS Word, Excel, Access, Outlook ծրագրերի լավ իմացությունը պարտադիր է):

Պահանջվող փաստաթղթերն են՝ կրթության վկայականի պատճենը, տեղեկություններ կրթության եւ աշխատանքային փորձի վերաբերյալ (resume):

Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ ս. թ. օգոստոսի 27-ը, ժ. 17:45-ը: Դիմել ՀԱՀ-ի կադրերի բաժին հետեւյալ հասցեով՝ Մարշալ Բաղրամյան 40 պող., 50ա սենյակ:

«Իմաստասեր» վարժարան

Հայտարարվում է ընդունելություն՝ 8-րդ, 9-րդ, 10-րդ դասարանների ֆիզիկամաթեմատիկական, տնտեսագիտական, բնագիտական եւ հումանիտար հոսքերում:

Վարժարանը երաշխավորում է գիտելիքների բարձր որակ, որի վկայությունը նախորդ տարիների շրջանավարտների՝ բուհերի ընդունելության քննություններին ցուցաբերած արդյունքներն են:

Շրջանավարտների՝ առանց ընդունելության քննությունների բուհ ընդունվելու արտոնություններին եւ այլ մանրամասների ծանոթացեք տեղում:

Դիմումներն ընդունվում են ամեն օր, ժամը 10:00-17:00-ն:

Հասցեն՝ Խանջյան 3, Խաչատուր Աբովյանի անվան պետական մանկավարժական համալսարանի թիվ 1 մասնաշենքի 2-րդ հարկ (Մետրոյի «Զորավար Անդրանիկ» կայարանի դիմաց)
Հեռ.՝ 52-25-33, 52-23-93, (09) 40-72-39:

ԱՆՎՃԱՐ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մեր թերթում անվճար հայտարարություններ հրապարակելու ցանկություն ունեցողներին խնդրում ենք դրանք գրավոր ներկայացնել խմբագրության [illegible]: Հասցեն՝ Հանրապետության 47:

- Կգնեմ բյուրեղապակյա իրեր, [illegible] գրքեր, ռադիոներ եւ [illegible]: Հեռ. 62-69-38, Յուրա:
- Կգնեմ երկու սենյականոց վերանորոգված բնակարան Արաբկիր թաղամասի փոքր կենտրոնում: Հեռ. 63-75-49 (ժամը 20:00-ից հետո):
- Փնտրում եմ մեկ սենյականոց վարձով բնակարան Երեւանում, մինչեւ 40 դոլար ամսական վճարով: Հեռ. 42-30-44:
- Վաճառվում են օգտագործված [illegible] սոֆա եւ [illegible]: Հեռ. 22-89-01:
- Վաճառվում է [illegible] կաղնե [illegible] էժան: Հեռ. 351879:
- Վաճառվում է Մ. Խորենացու 3-րդ նրբ., տուն 17 բնակելի 2 սենյակ 33.2 քմ, օժանդակ կառույց 32 քմ, առանց միջնորդի: Գինը պայմանագրային: Հեռ. 63-88-93:
- Կգնեմ PETROF 115 մոդելի դաշնամուր: Հեռ. 533051:
- Վաճառվում է հողատարածք (հարմար է արտադրության համար) 1200 քմ, հասցեն Նորագավիթ, 4-րդ փ. 30 տուն: Տուն 4 սեն., 1-ին հարկում, լոջիակազմով, ծառերով, ավտոտնակով: 54-21-94, 42-68-98 (Էրիկ):
- Վաճառվում է նոր [illegible] «Չայկա» կարի մեքենա էլ. շարժիչով: Գինը 100 դոլար: BMW-520 ավտոմեքենայի հետնամասի պահեստամասեր շատ էժան գնով: Հեռ. 53-36-07:
- Պատրաստում եմ դաշնամուր իմ կամ հաճախորդի տանը, գները մատչելի են, բարձր գիտելիքներն ապահովում եմ: Հեռ. 61-33-10, 25-25-20:
- Վաճառվում է 2 սենյականոց բնակարան Սարյան փողոցի [illegible], 9/5 հարկ, արեւկող, մաքուր, չբնակեցված, առանց միջնորդի, [illegible] նախնական գինը՝ 23.000 դոլար: Հեռ. 63-70-69:

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 22. 8. 2003 Գինը՝ 100 դրամ